

UMEÅ UNIVERSITET
Institution för socialt arbete
Examensarbete 15 hp, Termin 6
Vårterminen 2026

Våld i nära relationer

Att bedöma risk i våldets kontext – en studie om konsekvenser för
våldsutsatta kvinnor och socialarbetares riskbedömning

Assessing risk in the context of violence – a study of
the consequences for women exposed to violence
and social workers' risk assessment practices

Handledare: Hanna Bäckström Olofsson
Författare: Sara Wittenström, Olivia Andersson

UMEÅ UNIVERSITET
Institutionen för socialt
Examensarbete, 15 hp Termin
6,VT -26

Författare: Sara Wittenström
Olivia Andersson

Handledare: Hanna
Bäckström Olofsson

Titel på uppsatsen: Att
bedöma risk i våldets kontext
– en studie om konsekvenser
för våldsutsatta kvinnor och
socialarbetares
riskbedömning

Title of the Bachelor Thesis:
Assessing risk in the context
of violence – a study of the
consequences for women
exposed to violence and
social workers' risk
assessment practices

Sammanfattning

Våld mot kvinnor i nära relationer är ett allvarligt jämställdhetsproblem som begränsar våldsutsatta kvinnor att åtnjuta sina mänskliga rättigheter och friheter. Våldet kan ta sig många olika uttryck, såsom psykiskt, fysisk, socialt eller ekonomiskt våld, det alla har gemensamt är att de tillsammans påverkar den utsatta kvinnans livssituation. Detta eftersom de olika typerna av våld fungerar gemensamt till att begränsa kvinnans handlingsutrymme och succesivt bryter ner kvinnans möjlighet till att leva ett självständigt liv.

Utifrån detta är syftet med studien att undersöka hur socialtjänsten respektive en ideell kvinnojour arbetar med riskbedömningar i ärenden som rör mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Studien avser att belysa hur riskbedömningar genomförs i praktiken, vilka faktorer som tas i beaktande samt vilka metoder och verktyg som används i arbetet för att bedöma risken för fortsatt våld. Uppsatsen är en kvalitativ studie och materialet har hämtats genom semistrukturerade intervjuer med tre deltagare, två verksamma från socialtjänsten respektive en från kvinnojouren. Det insamlade materialet har analyserats med hjälp av den tematiska analysmodellen. De valda frågeställningarna utgår från respektive verksamheternas arbete med riskbedömning, med fokus på eventuella skillnader/likheter och utmaningar. Författarnas slutsats är att riskbedömning av våld i nära relationer består av en kombination av professionell bemötning, riskbedömningsinstrument och ett relationskapande arbete. En central utmaning verksamheterna belyser är normaliseringsprocessen som är framtagen av Eva Lundgren. Normaliseringsprocessen förklarar hur våldet blir en normal företeelse inom relationen vilket är anledningen till att kvinnorna stannar med förövaren. Till sist skiljer sig verksamheternas arbete åt, kvinnojouren arbetar mer relationsbaserat med kvinnan i fokus, medan socialtjänstens arbete är mer strukturerat.

Sökord/Nyckelord

Socialtjänsten, Riskbedömning, Kvinnojouren, Mäns våld mot kvinnor, Våld i nära relationer

Förord

Vi vill tacka vår handledare Hanna Bäckström Olofsson för givande handledning under uppsatsens gång och ett gott samarbete. Vidare vill vi rikta ett stort tack till respondenterna som tagit sig tid att ställa upp på våra intervjuer. Det har varit otroligt lärorikt och varit en avgörande faktor till resultatet av arbetet.

Tack!

Sara Wittenström och Olivia Andersson.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte	2
2.1 Frågeställningar	3
3. Bakgrund	3
3.1 Våld i nära relationer som begrepp	3
3.2 Riskbedömning som begrepp och praktik	4
3.3 Användningen av standardiserade riskbedömningsmetoder	4
3.3.1 Standardiserade bedömningsinstrumentet FREDA	5
3.4 Socialtjänstens organisation	5
3.5 Kvinnojouren som organisation	6
4. Kunskapsöversikt	6
4.1 Riskbedömning	6
4.2 Fysiska och psykiska konsekvenser	9
4.3 Konsekvenserna av sexuellt våld	10
4.4 Sociala och ekonomiska konsekvenser	11
5. Teori	12
5.1 Den strukturella feministiska förklaringsmodellen	12
5.2 Normaliseringsprocessen	13
5.3 Den socioekologiska förklaringsmodellen	14
6. Metod	14
6.1 Semistrukturerade intervjuer	15
6.1.1 Val av metod	15
6.2 Datainsamling	15
6.2.1 Urval	15
6.3 Intervjuer	16
6.4 Litteratur	16
6.5 Etiska överväganden	17
6.5.1 Vetenskapsrådets forskningsetiska principer	17
6.6 Fördelning av arbetet	18
6.7 Analysmetod	18
6.8 Begränsningar	19
7. Resultat	20
7.1 Arbetet med riskbedömningar	20
7.1.1 Förtroende och bemötande påverkar riskbedömningens resultat	22

7.1.2 Skillnader i riskbedömningar mellan verksamheter	22
7.2 Deltagarnas syn på samarbetet med riskbedömning	23
7.2.1 Våldets normalisering och dess betydelse för riskbedömning	25
7.3 Konsekvenser för kvinnan i relation till riskbedömning	25
7.3.1 Strypvåld som indikator på ökad risk för dödligt våld	27
7.4 Det räcker inte med bara riskbedömningsformulär	28
7.5 Utmaningar med våldsutsatta kvinnor som inte vill medverka	29
8. Diskussion	30
8.1 Våldets konsekvenser och normaliseringens påverkan på riskbedömning	30
8.2 Samverkan	31
8.3 Myndighetsutövning respektive ideellt	32
9. Slutsats	34
10. Referenser	36
Bilaga 1	40
Bilaga 2	43
Bilaga 3	44

1. Inledning

Arbetet syftar till att undersöka hur socialtjänsten respektive en ideell kvinnojour arbetar med riskbedömningar i ärenden som rör mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Syftet med riskbedömningen är att identifiera risken för fortsatt våld eller dödligt våld samt att avgöra vilka skydds- och stödinsatser som kan behövas för den våldsutsatta personen (Socialstyrelsen, 2022).

Studien undersöker socialtjänsten respektive en ideell kvinnojour arbete med riskbedömning. Valet av att studera dessa specifika verksamheter grundar sig i att de är två skilda verksamheter som har olika organisatoriska förutsättningar i arbetet med kvinnor som blir utsatt för våld i nära relationer. Socialtjänsten är en myndighetsutövande organisation, medan ideella kvinnojouren befinner sig utanför denna ram och bygger på frivillighet. Samtidigt som båda verksamheter har gemensamt att de arbetar med riskbedömningar i relation till våldsutsatta kvinnor. Detta gör att det öppnas upp en intressant kunskapslucka enligt oss där det finns möjlighet att jämföra organisationerna emellan.

Moser Hällen och Sinisalo (2018) menar att våld i nära relationer inte är något nytt fenomen, utan har funnits i alla tider. Däremot har synen på våld i nära relationer ändrats över tid, förr ansågs det att våldet mot kvinnorna var något naturligt och användes snarare som disciplinering inom äktenskapet. Våldet mot kvinnor i nära relationer är ett omfattande jämställdhetsproblem som hindrar våldsutsatta kvinnor att erhålla sina mänskliga rättigheter och friheter (Socialstyrelsen, 2023). Socialstyrelsen (2023) beskriver att i dagens samhälle är våldet mot kvinnorna ett politiskt etablerat folkhälsoproblem som vidare anses som en kränkning av de mänskliga rättigheterna enligt Världshälsoorganisationen (WHO). Moser Hällen och Sinisalo (2018) uttrycker även att mäns våld mot kvinnor är ett hot mot demokratin som även förhindrar kvinnorna i fråga att nyttja sina mänskliga rättigheter. Gebrewahd et al. (2020) beskriver även att våldet mot kvinnorna kan ha en mycket negativ påverkan på kvinnornas psykiska, fysiska, sexuella och reproduktiva hälsa.

Socialstyrelsen (2023) förklarar att våld i nära relationer inte endast är något som drabbar kvinnor, utan är något som kan drabba alla oavsett ålder, kön eller bakgrund. Våld i nära relationer kan förekomma i form av att en kvinna utövar våld mot en manlig partner, våld i hbtqi-personers parrelationer eller våld av barn mot förälder, detta är några av flera exempel på hur våld i nära relationer kan utspela sig (Socialstyrelsen, 2023). Däremot är risken för att exponeras för våld i nära relationer högre i vissa grupper (Socialstyrelsen, 2023). Våld mot kvinnor i nära relationer är en av dessa grupper. Våldet som kvinnor utsätts för är allvarligare, systematiskt och mer frekvent (Socialstyrelsen, 2023). Sexuellt våld är betydligt vanligare bland kvinnor än män och var femte kvinna har någon gång i sitt liv blivit drabbad av sexuellt våld (Socialstyrelsen, 2023). När det gäller dödligt våld i nära relationer är det betydligt vanligare att kvinnor dödas av en nuvarande eller tidigare partner än att män blir utsatta för samma typ av brott (Socialstyrelsen, 2023).

Ekström (2012) menar att trots att mäns våld mot kvinnor sedan 90-talet ansetts som straffbart och ett socialt problem, ses inga direkta tecken på att våldet har minskat i spridning. När det gäller stödinsatser vittnar kvinnojoursaktivister, våldsutsatta och socialsekreterare om

att det finns omfattande brister i stödet som tillhandhålls (Ekström, 2012). Utifrån detta kan denna studie bidra med en fördjupad förståelse för våldets konsekvenser. Samt hur socialtjänsten respektive en ideell kvinnojour arbetar med riskbedömning när det gäller våld i nära relationer. Studien är mycket relevant för socialt arbete då mäns våld mot kvinnor är ett genomgripande problem och som socialarbetare påträffar man våld i nära relationer i sitt arbete i olika utsträckningar. Genom att förstå våldet kan vi som socialarbetare utvecklas för att kunna begripa vilket stöd de utsatta kvinnorna behöver, samt hur man kan förebygga det kvinnliga våldet. Vidare, visar det även hur vi kan förbättra insatserna för de utsatta kvinnorna. Att utveckla en djupare förståelse för hur riskbedömningar genomförs är viktigt för att socialarbetare ska kunna fatta rättssäkra riskbedömningar i relation till våld i nära relationer. Vi vill därmed öka förståelsen gällande riskbedömningar och hur de fungerar i det praktiska arbetet.

Zapciu et al. (2022) skriver att globalt uppskattar World Health Organization att cirka en av tre kvinnor världen över har exponerats för sexuellt och/eller fysiskt våld av en partner eller en icke-partner. Författarna beskriver mäns våld mot kvinnor som en av de mest omfattande formerna av kränkningar av de mänskliga rättigheterna (Zapciu et al., 2022). Vidare bekräftar en rapport från WHO som publicerats 2013 att den främsta faran en kvinna möter är mäns våld mot kvinnor (WHO, 2013). Vidare bekräftar denna rapport att ungefär 35% av världens kvinnor någon gång blivit utsatt för fysiskt och/eller sexuellt våld under sin livstid, nästan alltid av en man hon har en djup relation till (WHO, 2013)

Under åren 2018–2020 dödades årligen 17–26 personer av en tidigare eller nuvarande partner (Socialstyrelsen, 2023). Bland dessa var 13–22 kvinnor och 2–4 var män (Socialstyrelsen, 2023). Av de uppdrag som utreddes inom Socialstyrelsens skade- och dödsfallsutredningsverksamhet under åren 2018–2021 visar det sig att det inte är ovanligt att bägge delar, brottsoffret och gärningspersonen, haft gedigen kontakt med i huvudsak socialtjänsten och hälso- och sjukvården det senaste året innan det dödliga våldet utspelat sig (Socialstyrelsen, 2023).

Denna statistik gör det tydligare att det finns ett behov att vidare undersöka hur riskbedömningar genomförs inom socialtjänsten respektive kvinnojouren. Mot denna bakgrund syftar studien till att undersöka hur socialtjänsten respektive en ideell kvinnojour arbetar med riskbedömningar i ärenden som rör mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Studien avser att belysa hur riskbedömningar genomförs i praktiken, vilka faktorer som tas i beaktande samt vilka metoder och verktyg som används i arbetet för att bedöma risken för fortsatt våld.

2. Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur socialtjänsten respektive en ideell kvinnojour arbetar med riskbedömningar i ärenden som rör mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Studien avser att belysa hur riskbedömningar genomförs i praktiken, vilka faktorer som tas i

beaktande samt vilka metoder och verktyg som används i arbetet för att bedöma risken för fortsatt våld.

2.1 Frågeställningar

- Hur arbetar utredare respektive behandlare inom socialtjänsten med riskbedömning i relation till mäns våld mot kvinnor i nära relation?
- Hur arbetar kvinnojouren med riskbedömningar i relation till mäns våld mot kvinnor i nära relation?
- Vilka likheter och skillnader finns det i socialarbetares respektive kvinnojourens arbete med riskbedömning?
- Vilka utmaningar finns det med att göra riskbedömningar i respektive yrkesroll?

3. Bakgrund

För att få en djupare förståelse för studies syfte är det viktigt att sätta våldets konsekvenser i ett bredare sammanhang. I bakgrunden kommer därför våld i nära relationer, riskbedömning samt standardiserade riskbedömningsmetoder som begrepp att presenteras. Vidare kommer konsekvenser som kan uppstå till följd av våld att belysas. En förklaring av socialtjänstens respektive kvinnojourens verksamhet kommer även att redogöras i slutet av avsnittet.

Våld mot kvinnor är som tidigare nämnts ett stort samhällsproblem som har funnits under en lång historisk tid. Enligt Sinisalo och Moser Hällen (2018) och Dufort et al. (2013) är mörkertalet gällande mäns våld mot kvinnor mycket stort. Dufort et al. (2013) förklarar även att saknad av hjälpsökande från en kvinna, innebär inte att våldet har varit mindre allvarligt. Allt för många kvinnor lever med svåra upplevelser av våld utan att ta kontakt med socialtjänst eller kvinnojouren (Dufort et al., 2013). Enligt Brottsförebygganderådets rapport 2024:4 (Brå, 2024) anmäler 2,7 procent av de som utsatts för våld i nära relationer till polisen under 2022. Bland både män och kvinnor som utsatts för våld, 40,6 respektive 33,9 procent, undviker dem att anmäla våldet då de upplever att det som hänt inte är tillräckligt allvarligt för att göra en anmälan hos polisen (Brå, 2024). Vidare skäl som framkommer är att personen som utsatt dem för våld visat ånger eller bett om ursäkt samt att bevisen skulle vara bristfälliga (Brå, 2024). Det är därmed extra viktigt för verksamheter att ha en samsyn på vad som ligger till orsak gällande våld i nära relationer, detta då det är en avgörande del i hur man väljer att jobba med dessa målgrupper beskriver Sinisalo och Moser Hällen (2018).

3.1 Våld i nära relationer som begrepp

Tidigare forskning visar att den vanligaste formen av våld i nära relationer som drabbar kvinnor är procentuellt sätt, först det psykiska våldet, i följd av de fysiska och till sist det sexuella våldet. Men att flera former av våld även kan förekomma på samma gång (Gebrewahd et al., 2020). Sinisalo och Moser Hällen (2018) redogör att mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer skiljer sig på flera olika sätt från våldet som sker i det offentliga. En betydande skillnad mellan en okänd förövare och en närstående till förövare som är viktig att påpeka, är att kvinnan som utsätts för våldet av en pojkvän eller make har ett emotionellt band till sin förövare. Vilket påverkar kvinnans förutsättningar att lämna eller ta

avstånd från sin förövare. Våld i nära relationer begränsar inte endast kvinnornas vardagliga liv, utan är en utmaning för kvinnor runt om i världen under graviditeten och under barnafödaperioden (Finnbogadóttir et al., 2024). Vidare skriver Sinisalo och Moser Hällen (2018) att våldet kan ta sig uttryck på flera olika sätt men omfattas ofta av ett mönster av flera olika våldshandlingar. På grund av att våldet är konstant närvarande riskerar det att till slut uppfattas som normalt tillstånd både för den utsatta kvinnan och för mannen som utövar våldet. Detta är något som benämns som normaliseringsprocessen (Lundgren, 2004). Normaliseringsprocessen är en mycket vanlig företeelse för kvinnor som upplever våld i sin nära relation, och den leder många gånger till att kvinnan inte längre ser sig som våldsutsatt, vilket blir ett bekymmer i sig eftersom det påverkar deras förutsättningar att söka samt få lämplig hjälp. Normaliseringsprocessen kommer närmare belysas i studiens teoriavsnitt.

3.2 Riskbedömning som begrepp och praktik

Socialstyrelsen (2023) beskriver hur begreppet riskbedömning är något som finns inom ramen för en utredning gällande en vuxen som utsätts för våld i nära relationer. Inom begreppet riskbedömning har socialnämnden som uppgift att bedöma om den våldsutsatta riskerar att utsättas för vidare våld (Socialstyrelsen, 2023). Att göra en riskbedömning för fortsatt våld vid endast ett tillfälle är i de flesta fall inte tillräckligt. Därmed när ytterligare omständigheter framkommer kan det vara grund till att göra en ny riskbedömning (Socialstyrelsen, 2023). Några exempel på när en ny riskbedömning bör ske är när den våldsutsatta har planer på att separera från den våldsutövande partnern eller när den våldsutsatta ska lämna ett skyddat boende (Socialstyrelsen, 2023). Bennett Cattaneo et al. (2011) skriver även att det finns ett stort glapp mellan forskning och praktik, när det gäller hur riskbedömningar används i arbetet våldsutsatta. Studien visar att vissa inom yrket har svårt att hitta en balans mellan de standardiserade bedömningsmetoderna och sin professionella erfarenhet. Samtidigt lyfter Bennett Cattaneo et al. (2011) att alltför strukturerade metoder ibland kan uppfattas påverka mötet med klienterna på ett negativt sätt. Detta visar på hur komplext arbetet med riskbedömning kan vara och att det kan variera hur det används från en yrkesverksam till en annan.

3.3 Användningen av standardiserade riskbedömningsmetoder

För att vidare förstå studiens syfte är det högst relevant att ha en förståelse för standardiserade bedömningsmetoder. I korthet är detta en del av riskbedömningen, detta beror på att en standardiserad bedömningsmetod endast representerar en av flera typer av underlag, men det är inte det enda som behöver tas hänsyn till vid en riskbedömning (Socialstyrelsen, 2023). För att få det kunskapsbaserade stöd man behöver när man arbetar med riskbedömning gällande våld är de standardiserade riskbedömningsmetoderna enligt Socialstyrelsen (2023) ett allmänt bra verktyg, men det behövs andra utredningsåtgärder för att kunna göra en fullskalig riskbedömning gällande våld, till exempel ett professionellt förhållningssätt (Socialstyrelsen, 2023). Exempel på detta är att även polisen kan göra en bedömning gällande om den enskilde riskerar att fortsättas utsättas för våld (Socialstyrelsen, 2023). Det finns flera olika standardiserade bedömningsinstrumenten, FREDA-farlighetsbedömning som tagits fram av Socialstyrelsen är ett av de vanligaste

bedömningsinstrument och därmed kommer detta arbete att fokusera på att belysa FREDA specifikt.

3.3.1 Standardiserade bedömningsinstrumentet FREDA

FREDA är en del av Socialstyrelsens arbete och inkluderar att utveckla och sprida kunskap om standardiserade riskbedömningsmetoder samt evidensbaserade behandlingsmetoder (Socialstyrelsen, 2020). Utifrån detta har bedömningsmetoden FREDA växt fram och används av socialtjänsten i deras arbete mot våld i nära relationer (Socialstyrelsen, 2020). Syftet med dessa bedömningsmetoder är att ge socialtjänsten och andra aktörer det stöd som krävs i relation till våld i nära relationer. Denna metod är av relevans för att de ska kunna känna igen och bedöma behovet av eventuellt stöd och skydd för personer som utsätts för våld i nära relationer (Socialstyrelsen, 2020). Vidare består FREDA av tre stycken standardiserade bedömningsmetoder samt en manual, dessa lyder som följande:

FREDA-kortfrågor: fungerar som ett stöd för att fråga om våld i enskilda ärenden (Socialstyrelsen, 2020).

FREDA-beskrivning: har som syfte att hjälpa till att få en uppfattning om karaktären på det våld som förekommer/förekommit (Socialstyrelsen, 2020).

FREDA-farlighetsbedömning: hjälper socialtjänsten att få en bild av risk för fortsatt våld och/eller dödligt våld (Socialstyrelsen, 2020).

Socialstyrelsen (2020) beskriver att FREDA är framtagen för vuxna våldsutsatta personer. Instrumentet kan även användas på våldsutsatta individer under 18 år inom ramen för en parrelation (Socialstyrelsen, 2020). Vidare är instrumenten samt manualen i FREDA könsneutrala. Däremot när studien publicerades har inte instrumentet prövats på någon under 18 eller på våldsutsatta män (Socialstyrelsen, 2020). Att identifiera och att bedöma behov av stöd och skydd i relation till våldsutsatthet är en komplicerad uppgift. Utan standardiserade bedömningsmetoder visar studier enligt Socialstyrelsen (2020) på att socialtjänstens bedömningar av behov samt problem, kan påverkas av förutfattade meningar om exempelvis etnicitet och kön. Dessa metoder ska ses som ett komplement till det resterande bedömningsarbetet och hjälper till att strukturera utredningen och göra den sammanhängande (Socialstyrelsen, 2020). Vidare används denna modell för att i samspel med andra beslutsunderlag identifiera problem, kartlägga risker och till sist välja väsentliga insatser för den utsatte. Den största betydelsen av standardiserade bedömningsmetoder återfinns i det direkta klientarbetet, till exempel när behov av stöd, skydd och insatser ska bedömas (Socialstyrelsen, 2020).

3.4 Socialtjänstens organisation

Socialtjänsten finns där för dem som behöver stöd. Det kan vara stöd i form av sin roll som förälder, stöd gällande ekonomiska svårigheter eller att som äldre vara i behov av hjälp i vardagen (Socialstyrelsen, 2023). Socialtjänsten finns tillgänglig i alla kommuner runt om Sverige och har som uppdrag att alla invånare, vuxna som barn, inom kommunen ska kunna leva ett tryggt liv (Socialstyrelsen, 2023). De allra flesta kommuner erbjuder någon form av

samtalsstöd och de större kommuner har ofta särskilda enheter, som till exempel centrum mot våld. Socialtjänsten har alltså ansvar att utreda våldsutsattas behov och erbjuda stöd efter behov. Frågor om våld kan aktualiseras i många olika delar av socialtjänsten, till exempel i arbetet med familjer och barn och inte endast i ärenden där våldet är den fundamentala orsaken till kontakten. Detta omfattar exempelvis barnavårdsutredningar och familjerättens arbete. I dessa situationer blir det viktigt att ställa frågor och lyfta fram frågor om eventuellt våld samt att genomföra riskbedömningar för att trygga barnets säkerhet.

3.5 Kvinnojouren som organisation

Kvinnojouren är en ideell feministisk förening som arbetar för att lyfta fram barn, tjejers och kvinnors erfarenheter av våld och förtryck (Unizon, u.d) Verksamheten arbetar utifrån att killar eller män som grupp, har mer makt i samhället än vad flickor eller kvinnor i grupp har och att samhället vi lever i inte är jämställt och att den yttersta konsekvensen av dessa ojämna maktfördelningen är mäns våld mot kvinnor (Unizon, u.d).

Deras huvudsakliga arbete är att skydda barn, flickor och kvinnor som utsätts för våld i någon form. Vidar arbetar de förebyggande gällande mäns våld mot kvinnor samt för ett jämställt samhälle (Unizon, u.d). Bakom kvinnojouren finns det ingen vinstdrivande tanke, utan det dem strävar efter är en samhällsvinst (Unizon, u.d). Näst intill alla jourer erbjuder skyddat boende, där kvinnor och barn kan bo under en viss tid. Vidare erbjuder jourerna stödsamtal, detta i format som: chatt, mejl och telefon. De fungerar även som stöd i kontakt med andra aktörer, exempelvis socialtjänsten eller polisen (Unizon, u.d).

4. Kunskapsöversikt

Våld kan ta sig olika uttryck och definieras på varierande sätt (Socialstyrelsen, 2023). Hot, psykiskt våld och sexuella övergrepp är några brottsliga gärningar som klassificeras som våld (Socialstyrelsen, 2023). Våld kan även vara gärningar som enligt aktuell lagstiftning inte definieras som brott, men som sammanlagt kan skapa kontinuerlig utsatthet för en individ enligt Socialstyrelsen (2023). Våld i nära relationer är något som kan trappas upp och bli grövre över tid och är något som oftast äger rum bakom stängda dörrar, konsekvensen av detta blir att våld i nära relationer sällan uppmärksammas av utomstående (Socialstyrelsen, 2023).

4.1 Riskbedömning

Riskbedömning är en mycket central del av socialtjänstens arbete när det gäller ärenden som rör våld i nära relationer. Rossi et al. (2024) skriver att våldshandlingar inte nödvändigtvis upphör efter att kvinnan har separerat från våldsutövaren, utan att vissa kvinnor kan till och med uppleva att de sexuella våldshandlingarna blir värre efter separationen. Rossi et al. (2024) menar att studier visar på att kvinnor som har separerat från sin våldsutövare löper upp till 30 gånger större risk att vara med om sexuella våldshandlingar i jämförelsevis med gifta kvinnor. Detta kan bero på hur föräldraskapet är uppdelat (Rossi et al., 2024). Till exempel är det vårdnaden, barnbyten och tidsscheman, som kan möjliggöra för den våldsamma partnern att fortsätta använda våld och inkräkta i kvinnans liv (Rossi et al., 2024).

Med bakgrund mot detta betonar Rossi et al. (2024) vikten av att använda fungerande bedömningsinstrument i situationer där våld annars riskerar att försummas, såsom inom familjerättsliga processen som författaren skriver om. Eftersom i dessa situationer ligger fokus ofta på att få samarbetet mellan föräldrarna att fungera. Rossi et al. (2024) menar att rätt bedömningsinstrument kan bidra till att synliggöra våldet som kanske annars inte hade fångats upp, men att det är viktigt att använda anpassade instrument till just den specifika situationen.

Campbell et al. (2009) skriver om riskbedömningsinstrumentet *Danger Assessment*. Instrumentet har utvecklats för att kunna identifiera kvinnor som riskerar att utsättas för dödligt eller allvarligt våld in nära relationer. Campbell et al. (2009) menar att våld i nära relationer har en tendens att öka till dödligt våld. På grund av det finns ett stort behov av betrodda metoder för att kunna identifiera hög risknivå gällande våld och dödligt våld, för att kunna förhindra att det sker.

För att kunna genomföra effektiv riskhantering för kvinnor som upplever våld i nära relationer krävs det en adekvat riskbedömning (Vikander & Strand, 2023). RISKSAM modellen är en modell som förenar klyftan mellan riskhantering och riskbedömning. Klyftan i sig handlar främst om att riskhantering och riskbedömningar genomförs som två separata steg, vilket kan leda till att viktig information riskerar att falla mellan stolarna. Detta kan ske på grund av till exempel bristande i samverkan mellan olika aktörer då olika aktörer gör olika delar. Eller att bedömningen görs men inte används fullt ut när det gäller praktiska åtgärder. Modellen är alltså baserad på riskbedömningen som socialtjänsten eller polismyndigheten redan genomfört, i syfte att effektivisera samarbetet kring riskhantering (Vikander & Strand, 2023). Vikander och Strand (2023, s.3) skriver att modellen ska "bridge the gap between risk assessment and management", alltså att överbygga klyftan mellan riskbedömningar och riskhanteringar och samtidigt främja samverkan när det gäller detta.

Larsson et al. (2023) har genomfört ett projekt som kopplar forskningsprogrammet RISKSAM som i sig syftar till att implementera samt utvärdera en evidensbaserad och hållbar arbetsmodell (RISKSAM), för arbetet med riskbedömning samt riskhantering och samverkan med våld i nära relationer. Larsson et al. (2023) skriver att en central del i riskbedömningen när det kommer till mäns våld mot kvinnor är att bedömningen mynnar ut i en riskhantering. Vilket inkluderar alla former av åtgärder eller insatser som syftar till att risken som bedömts inte ska uppstå. Det kan till exempel handla om kontaktförbud och skyddat boende (Larsson et al., 2023). Utmaningen för socialtjänsten och även polisen är att de insatser som anses relevanta är tämligen begränsad, särskilt för de som arbetar i gles och landsbygden, eftersom resurserna är mindre och avstånden längre. Resurserna som tillhandahålls är idag relativt ineffektiva eftersom både utsatthet och återfall är vanligt förekommande och livskvaliteten för den utsatta kvinnan och eventuella barn är låg, särskilt i gles och landsbygd (Larsson et al., 2023). Samtidigt menar en utredning från Socialstyrelsen (2022) att socialtjänsten brister i arbetet med att etablera och följa upp den långsiktiga riskhanteringen i ärenden med våld mot kvinnor i nära relationer. En mer verksam och strukturerad riskhantering behöver därmed etableras för att i högre utsträckning förhindra våldet.

Larsson et al. (2023) menar att orsaken till den låga effekten är att socialtjänsten och polisen har så pass olika perspektiv på riskhantering och riskbedömning. Socialtjänsten utgår främst från att skydda den utsatta kvinnan och eventuella barn, medan polisen fokuserar på utredning av själva brottet. Larsson et al. (2023) menar även att det saknas rutiner för en organiserad samverkan både i och mellan olika verksamheter, i de fallen där utsatta kvinnor är i behov av insatser från ett flertal aktörer. Socialstyrelsens utredning (2022) konstaterar att brister i samverkan mellan olika myndigheter, till exempel socialtjänsten, polis, hälso- och sjukvården, orsakat flera dödsfall som hade kunnat undvikas med bättre samverkan.

Larsson et al. (2023) beskriver några brister som har identifierats inom socialtjänsten och polisen är att det nästan aldrig genomförs strukturerade riskbedömningar för upprepat våld, vilket i längden innebär att den följande riskhanteringen påverkas negativt. Sedan finns det även utmaningar när det gäller möjligheten att dela information mellan olika myndigheter, då på grund av sekretessbestämmelser (Larsson et al., 2023).

Larsson et al. (2023) beskriver att personer inom enheter som till exempel försörjningsstöd eller barn och unga vill generellt få mer kunskap samt kompetens om riskbedömningar när det kommer till våld i nära relationer. Många av intervjudelagarna som Larsson et al. (2023) intervjuade upplevde att de krävs en mer omfattande kunskap kring våld i nära relationer för att ha möjlighet att genomföra en bra riskbedömning samtidigt som den kunskapen inte alltid finns i organisationen (Larsson et al., 2023). Många som blev intervjuade upplever också en utmaning med nyanställda eftersom de också måste utbildas innan det kan börja jobba med riskbedömning. Larsson et al. (2023) menar att risken att kompetensen som byggts upp inom verksamheten kan försvinna om personer väljer att sluta på arbetet och samtidigt är det ofrånkomligt att en anställd hos socialtjänsten i mindre kommuner förväntas göra samma arbetsuppgifter som i större kommuner (Larsson et al., 2023).

Olsson et al. (2024) förklarar att under flera årtionden har flera länder i Europa arbetat för att kunna hantera och förebygga våld i nära relationer. Istanbulkonventionen artikel 51 fastställer på en internationell nivå en skyldighet för de myndigheter som anses relevanta att arbeta med riskbedömningar samt riskhantering, i syfte att skydda våldsutsatta (Europarådet, 2011).

Olsson et al. (2024) menar att användningen av riskbedömningsinstrument är ett relativt nytt fenomen inom socialt arbete. I allmänhet är de metoder och insatser som socialarbetarna använder sig av otillräckligt prövande (Olsson et al., 2024). Forskningen om riskbedömningsinstrument inom det sociala arbetet kräver en utveckling på både ett nationellt och ett internationellt plan. Olsson et al. (2024) menar att forskningen kring bedömningsinstrumenten är bristfällig eftersom effektstudier ofta kräver mycket tid och pengar. Samtidigt som riskbedömningsinstrument introducerades inom rättsväsendet och den rättspsykiatriska vården redan på 90-talet, därav är forskningen inom dessa områden redan genomgripande och har under en längre tid arbetat med att utveckla bedömningsinstrument, vilket har utmynnat i flera riskbedömningsinstrument (Olsson et al., 2024).

Larsson et al. (2023) menar att flera socialarbetare som blev intervjuade upplevde att det hade svårt att få en helhetsbild av risken för upprepat våld, eftersom de huvudsakligen endast har kontakt med de utsatta kvinnorna. Information kring våldsutövaren saknas vilket gör det svårt för arbetarna att känna sig trygga med sin genomförda riskbedömning (Larsson et al., 2023).

Larsson et al. (2023) menar att flera intervjudeltagare upplevde ett ökat behov av dialog och samverkan med polisen, eftersom de till exempel har tillgång till tidigare domar. Samverkan mellan socialtjänsten och polisen ansågs som särskilt viktig då informationen från polisen kan leda till att en ny riskbedömning behöver genomföras. Larsson et al. (2023) förklarar att de flesta kommuner de har talat med deltar i utbildningar i riskbedömningsinstrument som till exempel FREDA. Larsson et al. (2023) menar dock att det finns åsikter om att instrumenten kan vara diffusa. Att till exempel FREDA är en av de mest använda metoderna inom de kommuner som medverkade i studien, men trots det så upplever många arbetare utmaningar med instrumentet. Till exempel att FREDA är för rutinmässigt och begränsat, vilket i sin tur gör att övriga riskfaktorer som inte FREDA inkluderar förbises (Larsson et al., 2023). Instrumentet har en tendens att indikera på en låg risk medan magkänslan hos socialarbetaren antydde en betydligt mycket högre risk, vilket betyder att man inte endast kan förlita sig på instrumenten utan att den enskilde arbetaren måste agera på magkänslan också. Annars blir risken en felbedömning av situationen vilket kan leda till att kvinnan får ta smällen. På grund av detta används FREDA endast som ett segment i bedömningen och som en komplettering till den egna personliga uppfattningen av risknivån (Larsson et al., 2023). Liknande påstående gör även Storey och Strand (2017) som skriver om andra riskbedömningsinstrument, men trots det beskriver det liknande kring dessa instrument. Att professionella inte enbart kan förlita sig blint på instrumenten, utan måste även använda sina professionella erfarenheter och uppgifter från flera källor för att kunna göra en adekvat riskbedömning (Storey & Strand, 2017)

4.2 Fysiska och psykiska konsekvenser

Psykiskt våld kan ta sig uttryck i form av trakasserier, hot, tvång, förföljanden och glåpord. Kontroll, social isolering och begränsningar i olika former utgör centrala uttryck för psykiskt våld i nära relationer (Socialstyrelsen, 2023). Det fysiska våldet kan ta sig i uttryck i form av att våldsutövaren knuffar, biter, river, skakar eller håller fast den våldsutsatta. Vidare exempel på hur fysiskt våld kan yttra sig är genom knytnävsslag, örfilar, stryptag eller slag med tillhyggen (Socialstyrelsen, 2023). Att bli utsatt för våld i nära relationer medför konsekvenser, dessa konsekvenser kan vara omedelbara eller latent och kan etsa sig fast under en lång tid (Socialstyrelsen, 2023). Som ovan nämnt kan våldet leda till fysiska skador, psykisk ohälsa och ett generellt sämre tillstånd. Våldet påverkar inte endast hälsan negativt, utan kan också förvärra redan existerande sjukdomar (Socialstyrelsen, 2023).

Wiklund et al. (2010) har genomfört intervjuer med två kvinnor som har varit utsatta för partnervåld. Kvinnorna vittnar om känslor av grov press och stress. Att ha en partner som är våldsam kan göra att man känner sig fysiskt och psykiskt nedgången, orolig och deprimerad. De vittnar även om olika problem relaterad till hälsan, som exempelvis viktnedgång, högt blodtryck, trötthet och matsmältningsbesvär. Båda kvinnorna uppger även att de har fått utstå våldtäkt, förnedring, kontroll och rädsla för att bli dödade (Wiklund et al., 2010).

Wiklund et al. (2010) menar även att våldet kan medföra försämrad livskvalité, dålig självkänsla, depression, självmordstankar, insomni, missbruk, ätstörningar, smärta i kroppen och posttraumatisk stress. Dessa konsekvenser kvarstår även efter våldet har upphört.

Dessutom har det kunnat ses en svagare anknytning till skolan och negativa skolresultat hos ungdomar som har utsatts för våld i nära relationer. Vidare är det välbekant att långvarig stress utan återhämtning har negativa effekter på hälsan (Wiklund et al., 2010). Vidare beskriver Wiklund et al. (2010) att smärtproblematik som uppstår i tidig ålder, tenderar att bestå även i vuxen ålder. Socialstyrelsen (2023) beskriver även dem att våldet kan leda till konsekvenser i form av depression, ångest, posttraumatiskt stresssymptom och kronisk smärta. Vidare konsekvenser kan vara försämrad självkänsla, självmordstankar, koncentrationssvårigheter, ökad vaksamhet eller skuld känslor (Socialstyrelsen, 2023). Självmedicinering i form av större mängder droger och/eller alkohol är även det en konsekvens av våldets utspel (Socialstyrelsen, 2023).

Wiklund et al. (2010) skriver att en av de två kvinnorna som blev intervjuade berättade att hon "lived under the threat of violence" (Wiklund et al., 2010, s. 212). Mannen hade exempelvis kastat ut henne mitt i natten, hotat hennes familj och vänner samt skickat hot genom hans manliga vänner. Hoten mot anhöriga är ett sätt för mannen att bevara kontroll och en metod för att isolera kvinnan (Wiklund et al., 2010). Det är tydligt att de två pojkvännernas hot är kopplade till förnedring, förtyck och kontroll över deras flickvänner. Kontrollen kunde vara direkt och indirekt, psykisk, fysisk, social och sexuell. Ett stort antal kontrollerande och hotfulla strategier förekom där makt kunde utövas även indirekt genom manliga kompisar (Wiklund et al., 2010).

4.3 Konsekvenserna av sexuellt våld

Många kvinnor i våldsamma relationer får inte bara utstå slag eller psykiskt nedbrytande ord och jargonger, utan även sexuellt våld. Det sexuella våldet har många direkta och fysiska konsekvenser. Enligt Uppsala universitet (2025) kan det leda till ytliga blåmärken och skrapmärken. Vanligtvis syns skador även på det yttre könet och analområdet. Det kan även uppstå skador i underlivet som sprickor i slemhinnan och huden. I vissa fall kan det även uppstå djupare skador i slidan eller livmoderhalsen (Uppsala universitet, 2025). Vilket kan leda till kraftiga blödningar och mycket blodförlust som behöver akuta kirurgiska åtgärder. Äldre kvinnor som uppnått klimakteriet kan även få lättare skador i underlivet på grund av att slemhinnorna är mindre elastiska och skörare (Uppsala universitet, 2025).

Studier visar på att det är svårare för de utsatta kvinnorna att prata om de sexuellt våldet som de varit utsatt för och även att det är svårt att definiera våldet (SOU 2015:55). Författarna skriver även att studier visar att kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp av en partner är mindre benägna än andra kvinnor som blivit utsatta, att berätta för någon om det (Sinisalo & Moser Hällén, 2018). Den våldsamma mannen kan tvinga kvinnan att utföra olika sexuella handlingar mot hennes vilja. Det sexuella våldet omfattar inte endas våldtäkt utan alla olika kränkningar av sexuell karaktär. Mannen kan tvinga kvinnan att exempelvis använda sexredskap mot sin vilja, tvinga till oskyddat sex, utsättas för övergrepp när hon sover med mera (Sinisalo & Moser Hällén, 2018). Enligt Mechanic et al. (2008) har studier även visat att kvinnor som utsatts för både fysiskt och sexuellt våld i regel drabbas av en mer allvarligare form av fysiskt våld, jämfört med kvinnor som endast utsatts för fysiskt våld.

Mechanic et al. (2008) menar också att symtomen har varit mer omfattande och allvarligare för dessa kvinnor.

4.4 Sociala och ekonomiska konsekvenser

Våld i nära relationer kan även få ett led ekonomiska och sociala konsekvenser för den som utsätts för våld (Socialstyrelsen, 2023). Exempel på detta är tillitsproblem gentemot sig själv och andra, problem att hitta en bostad samt övergripande ekonomiska problem som uppstått av den som utövat våldet (Socialstyrelsen, 2023). Ytterligare ekonomiska konsekvenser är frekventa sjukskrivningar på grund av våldet (Socialstyrelsen, 2023).

Ekonomiska svårigheter kan vara en direkt konsekvens av att ha överlevt våld i nära relationer och kan vara långt efter att relationen tagit slut (Ulmestig & Eriksson, 2017). Detta på grund av eventuellt höga skilsmässokostnader, svårigheter att behålla en anställning under längre perioder eller skulder. Vidare löper kvinnor som inte får eller fått stöd för att säkra sin ekonomiska situation större fara att gå tillbaka till sin våldsutövare (Ulmestig & Eriksson, 2017). Våld i nära relationer har på lång sikt en negativ socioekonomisk påverkan på kvinnor, vilket i sin tur påverkar kvinnors möjlighet till att kunna försörja sig själv och återfå ett självständigt liv. Ulmestig och Eriksson (2017) beskriver hur kvinnor som överlevt våld i nära relationer skapar strategier för att klara sig ekonomiskt. Kvinnorna berättar hur man får prioritera sina utgifter genom att använda kredit eller genom att hitta tjänster och varor till ett mycket lägre pris.

Wiklund et al. (2010) beskriver att våld i nära relationer tenderar ofta till att den utsatta blir isolerad från omvärlden. Mannen tenderar att isolera kvinnan vilket gör att hon blir helt avstängd från det sociala livet, som exempelvis familj och vänner (Wiklund et al., 2010). Vilket i sin tur gör att bristen på stöd från familj, vänner och olika organisationer gör det svårare att lämna den ohälsosamma relationen (Wiklund et al., 2010). Wiklund et al. (2010) skriver även att kvinnorna som intervjuats beskriver att de har blivit övergivna av vänner under tiden de befanns sig i sina våldsamma relationer. Vilket visar hur stor makt våldet har över det sociala livet och hur skört det kan vara (Wiklund et al., 2010). En av de kvinnor som intervjuats uttrycker även att hon har försökt skydda sin familj från sina värsta erfarenheter av våldtäkt och misshandel. Och i stället pratat med en kompis om det som hon har varit med om, därav har kompisens fått bära en tung börda eftersom hon har fungerat som hennes "privata kvinnojour" (Wiklund et al., 2010). Därav drabbar våldet inte bara den utsatta kvinnan, utan också anhöriga på olika sätt. Att till exempel se sin kompis vara i en våldsam relation kan vara psykiskt påtagligt.

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning på att våld i nära relationer kan ta sig uttryck på olika sätt, från psykiskt till fysiskt våld som i sin tur övergår till sexuellt våld. Våldet kan även ta sig uttryck ekonomiskt eller socialt. Tidigare forskning visar även på att konsekvenserna både är långvariga samt allvarliga. I arbetet med att förebygga våld i nära relationer är riskbedömningen en central del, tidigare forskning belyser olika riskbedömningsinstrument, så som FREDA och dess svårigheter

5. Teori

I denna del av arbetet kommer teoretiska utgångspunkter som är relevanta för studien att presenteras. De teoretiska utgångspunkterna studien utgår från är den strukturella feministiska förklaringsmodellen, vidare beskrivs normaliseringsprocessen i relation till den feministiska förklaringsmodellen. Till sist belyser vi även den socioekologiska förklaringsmodellen.

Den strukturella feministiska förklaringsmodellen är relevant då den belyser hur mäns våld mot kvinnor inte enbart handlar om individuella handlingar, utan att strukturer och makt i samhället samt könsroller har en övergripande roll gällande mäns våld mot kvinnor. Utifrån denna utgångspunkt kan vi därmed ha teorierna i åtanke för att besvara våra valda frågeställningar.

Vidare är en central del av den feministiska förklaringsmodellen normaliseringsprocessen. Teorin är relevant för vår uppsats då den visar på hur våld i nära relationer gradvis normaliseras över tid. Särskilt relevant är teorin för det riskbedömande arbetet, då den belyser hur våld stegvis ökar och hur tidiga och vaga kontrollbeteenden, såsom isolering eller psykisk manipulation som Sinisalo och Moser Hällen (2018) belyser, kan vara tidiga tecken på ökad risk för grövre eller dödligt våld. Genom att få en djupare förståelse för normaliseringsprocessen ger det oss möjlighet att analysera hur respondenterna, socialtjänsten respektive kvinnojouren gör riskbedömningar.

Till sist så bidrar den socioekologiska förklaringsmodellen med en större helhetsbild av våld mot kvinnor till skillnad från dem andra två teorierna. Detta då utgångspunkten i den socioekologiska modellen är att personliga förhållanden, relationer, situationer och strukturer samspelar och tillsammans skapar våld (Sinisalo & Moser Hällen, 2018). Denna modell ger oss möjlighet att analysera hur respondenterna identifierar risk- och skyddsfaktorer i en bredare kontext och är därför ytterst relevant för vårt arbete gällande riskbedömning.

5.1 Den strukturella feministiska förklaringsmodellen

Denna förklaringsmodell har sin utgångspunkt i att mäns våld mot kvinnor inte består av individuella förklaringar utan snarare strukturella. I modellen ges stor betydelse åt könsmaktsdimensionen, med andra ord att makt och därmed våldsutövning är i anslutning till kön (Sinisalo & Moser Hällen, 2018). Mattsson (2013) menar att männens våld mot kvinnor förstås som ett uttryck för männens överordning och kvinnors underordning. Det feministiska perspektivet lyfter att våld i nära relationer inte endast handlar om individuella konflikter, utan även om normer och könsmakt som upprätthåller ojämställdheten i samhället (Mattsson, 2013). Perspektivet är betydelsefullt, då det synliggör de strukturella ojämställdheterna samt kvinnors utsatthet i relationer med våld. Vidare beskriver Sinisalo och Moser Hällen (2018) att den bristfälliga jämställdheten mellan kvinnor och män är förutsättningen för mäns våld mot kvinnor. Enligt det patriarkala samhällets strukturella villkor kan varje kvinna bli offer för mäns våld och att kvinnors dagliga liv begränsas på grund av mäns våld (Steen, 2003). Detta eftersom kvinnors vardag präglas av att de måste ta hänsyn till hot om våld.

De teoretiska antaganden som modellen utgörs av, är i stor utsträckning utifrån erfarenheter som kommer från kvinnojourrörelsen som har sin expertis utifrån sin långa erfarenhet (Steen, 2003). Förståelsen av mäns våld mot kvinnor har över tid gradvis utvecklats till mer genusorienterade och feministiska förklaringar (Sinisalo & Moser Hällén, 2018). Enligt denna förklaringsmodell har våld mot kvinnor skiftat fokus från den sociala ordningen till mer dagliga situationer och hur kulturellt präglade uppfattningar gällande genusrelationer och kön influerar människor, ett exempel på detta är vad män åstadkommer genom att använda våld (SOU 2015:55). Den strukturella feministiska förklaringsmodellen blir därmed relevant för arbetet med riskbedömning då det ger ett bredare perspektiv på våldet. Fokus hamnar inte endast på individuella förklaringar utan även på könsmaktdimensionen.

5.2 Normaliseringsprocessen

Lundgren (2004) myntade den teoretiska modellen "normaliseringsprocessen" som gör det lättare att begripa vad som händer i mäns våld mot kvinnor. Många undrar varför den våldsutsatta kvinnan stannar med förövaren, Sinisalo och Moser Hällén (2018) menar att det är något många visar en oförståelse inför, alltså det faktum att kvinnan inte lämnade den våldsamma relationen. Det är också något som är stigmatiserat i dagens samhälle. Lundgrens (2004) teori förklarar hur våldet blir en normal företeelse inom relationen och därmed anledningen varför kvinnorna stannar med förövaren. Lundgren (2004) menar att våldet normaliseras gradvis av både förövaren och den utsatta kvinnan och att båda parterna utvecklar olika strategier. Kvinnans strategier handlar om att exempelvis undvika våld och konflikt genom att anpassa sig efter mannen eller sträva efter att "göra rätt". Vilket kan leda till att kvinnan undviker sociala kontexter eller väljer bort olika aktiviteter. Medan mannens strategier innebär att med våld kontrollera kvinnan för att stärka sin makt (Lundgren, 2004).

Lundgren (2004) skriver att gränserna mellan acceptabelt och oacceptabelt beteende suddas ut och kvinnans självkänsla krymper på grund av mannens agerande. De kontrollprocesser som man brukar prata om när det gäller våld i nära relationer är *kontrollerad gränsmarkering*, *isolering* och *växling mellan våld och värme*.

Kontrollerad gränsmarkering innebär att mannen kontrollerar kvinnan genom olika typer av våld för att markera gränsen för hur mannen vill att hon ska vara (Lundgren, 2004).

Isolering kan vara både mental och fysisk och innebär att kvinnan avskärmas från omgivningen, genom att till exempel hindra henne från att umgås eller ha kontakt med familj och vänner. Isolering kan även leda till att kvinnan får svårt att ha intima konversationer med andra människor, exempelvis väninnor, vilket motverkar chansen att få någon annans bild av sin livssituation än den som våldsutövaren tilldelar kvinnan med (Lundgren, 2004).

Växling mellan våld och värme menar Lundgren (2004) betyder att den våldsutövande mannen växlar mellan att vara kärleksfull och våldsam, vilket gör att kvinnan blir emotionellt bunden till mannen. Många kvinnor försöker fästa sig vid det som har varit bra i relationen, alltså att de bra stunderna är normaltillståndet och våldet blir undantag.

Kombinationen av dessa tre kontrollprocesser leder till att kvinnan förskjuter gränserna för hennes livsutrymme, vilket ökar kvinnans underordning samtidigt internaliserar kvinnan

våldet (Lundgren, 2004). Den våldsutövande mannen blir kvinnans viktigaste utgångspunkt och därmed förskjuter kvinnan ansvaret från den våldsamma mannen till yttre omständigheter eller till henne själv (Lundgren, 2004). Normaliseringsprocessen har även en koppling till riskbedömningarnas resultat, eftersom processen påverkar hur våldet uttrycks, berättas och uppfattas av kvinnorna. Vilket då i sin tur kan påverka riskbedömningen.

5.3 Den socioekologiska förklaringsmodellen

Den socioekologiska teorin utvecklades av Uri Bronfenbrenner. Han menade att människors utveckling sker i samverkan med miljön som människan lever i. Man kan därför inte förstå en individ genom att endast kolla på individens egna egenskaper. Bronfenbrenner (1979) menar att varje individ är en liten del av ett större sammanhang, som alla påverkar varandra. Till exempel familj, samhället och vänner. Bronfenbrenner (1979) menar även att de relationerna som ligger en person närmast har störst betydelse för utvecklingen på grund av den konstanta interaktionen med dessa personer. Han menar även att sådan som ligger mer avlägset från individen, som till exempel kulturella normer eller samhällsstrukturer spelar stor roll, eftersom dessa faktorer påverkar indirekt hur dessa relationer ser ut (Bronfenbrenner, 1979). WHO (2002) använder sig av den socioekologiska förklaringsmodellen till mäns våld mot kvinnor och menar att det inte finns en enskild tolkning till mäns våld mot kvinnor. Det handlar i stället om många olika faktorer, som till exempel relationer, samhälle och strukturer som samspelar med varandra och skapar våldet.

Ogolosky et al. (2026) förklarar också våldet genom den socioekologiska modellen och beskriver våld i nära relationer som ett resultat av ett samspel mellan olika faktorer, individ, relations- och samhällsnivå. Modellen ser våldet mot kvinnorna som ett flerskiktat fenomen som formas av relationella, individuella, samhälliga och sociokulturella faktorer. Ogolosky et al. (2026) beskriver att modellen används för att begripa mäns våld mot kvinnor genom att lyfta fram hur det handlar om makt i relationer, brist på stöd från samhället och normer om att män ska ha makt över kvinnor. Därmed betonas det att våldet inte enbart är ett individuellt problem, utan även ett socialt och strukturellt fenomen (Ogolosky et al., 2026). Denna teori är relevant i relation till riskbedömning då den har som utgångspunkt att olika delar samspelar vilket i sin tur leder till att våld skapas, den belyser även olika nivåer som individ, relation och samhälle. Vilket i sin tur bidrar till en bredare bild av riskbedömning.

6. Metod

I denna del av studien beskrivs uppbyggnaden och strukturen i arbetet. Studien grundar sig på en kvalitativ analys där målet är att skapa en djupare förståelse för hur socialsekreterare arbetar med riskbedömningar i ärenden som rör mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Arbetet kommer ha sin utgångspunkt i tidigare forskning samt empiriskt material i form av semistrukturerade intervjuer med socialtjänsten respektive kvinnojouren.

6.1 Semistrukturerade intervjuer

6.1.1 Val av metod

Studien är inspirerad av fenomenologi (Justesen & Mik-Meyer, 2011). Datainsamling i fenomenologiska studier består i allra flesta fall av intervjuer och självrapporter (Fejes & Thornberg, 2019). Fenomenologiska intervjuer är antingen semistrukturerade eller ostrukturerade. Grunden för den semistrukturerad intervju är att forskaren använder sig av ett aktivt lyssnade och öppna frågor. Detta för att kunna uppnå ett stärkande samspel med intervjupersonen (Fejes & Thornberg, 2019). Vidare beskriver Justesen & Mik-Meyer (2011) att det huvudsakliga målet med den fenomenologiska metoden är att förstå, snarare än att ge en förklaring till sociala problem. Målet är att förstå deltagarnas perspektiv och att få fram hur deltagarna uppfattar den, vilket är det mest centrala i den fenomenologiska metoden. Fejes & Thornberg (2019) och Justesen & Mik-Meyer (2011) är överens om att i den fenomenologiska metoden är det viktigt att ställa öppna frågor till deltagarna för att kunna få fram ett djup. Det handlar om att få fram beskrivningar av direkta upplevelser då det huvudsakliga syftet är att förstå en bestämd kontext (Justesen & Mik-Meyer, 2011).

Inom det fenomenologiska perspektivet finns inget fokus på att uppnå fullständig objektivitet, utan fokus ligger på att förstå deltagarnas egna upplevelser av sin verklighet (Justesen & Mik-Meyer, 2011). Vidare innebär detta att intervjuarens roll inte är att avgöra om en upplevelse deltagaren beskriver är sant eller falskt. Till sist är det centrala i vår studie, utifrån det fenomenologiska perspektivet, att förstå hur deltagarna själva upplever sitt arbete inom socialtjänsten respektive kvinnojouren och dess arbete med riskbedömning, även om upplevelsen är subjektiv (Justesen & Mik-Meyer, 2011).

6.2 Datainsamling

6.2.1 Urval

Utifrån ovanstående valde vi att bygga vår studie på semistrukturerade intervjuer med tre respondenter: två från socialtjänsten samt en från kvinnojouren. Inom socialtjänsten intervjuades en socialsekreterare från vuxenheten, som ansvarar för handläggning av ärenden samt att fatta beslut gällande insatser om stöd och behov för vuxna individer. Vidare intervjuades en familjebehandlare från Centrum mot våld, som arbetar med stöd- och behandlingsinsatser för individer som är utsatta för våld eller utövar våld i nära relationer. Den tredje respondenter är verksam inom kvinnojouren, som arbetar med att erbjuda stöd, juridisk rådgivning, skyddat boende med mera och är en verksamhet som endast tar emot kvinnor och barn. Utifrån detta har vi behövt anpassa vår intervjuguide utifrån vardera respondents yrkesroll och verksamhetsområde.

Socialtjänstens organisation kan variera från kommun till kommun i Sverige. Socialtjänstens organisation i kommunen vi valt att intervjua vår respondent inom, är fördelad i tre avdelningar, följande avdelningar är: stöd och service, vård och omsorg samt individ- och familjeomsorg. Den sistnämnda avdelningen, individ- och familjeomsorg, är en avdelning under socialkontoret som arbetar med stöd till barn och unga samt deras familjer. Utifrån detta finns det sociala tjänster som individ- och familjeomsorgen erbjuder, en av dessa är

Centrum mot våld. Vår respondent är verksam inom centrum mot våld som familjehandlare och de erbjuder stödsamtal samt/eller gruppbehandling till våldsutsatta barn och vuxna, som antingen upplever våld i nära relation just nu eller som har tidigare erfarenheter av sådant våld. Vuxenenheten är en del av socialtjänsten och ligger under Individ- och familjeomsorgen, enheten är relativt bred, men fokus ligger på att utreda behov samt besluta om stödinsatser. Vuxenenheten utreder människors situationer, det kan till exempel handla om våldsutsatthet, missbruk eller psykisk ohälsa.

6.3 Intervjuer

Vi har utgått från den semistrukturerade intervjumetoden som tar sig uttryck i en rad huvudfrågor, dessa är satta sen innan och lämnar utrymme till eventuella följdfrågor under intervjuens gång eller om respondenten tar upp annan intressant information (Justesen & Mik-Meyer, 2011). Respondenterna vi valt att intervjua arbetar inom socialtjänsten respektive kvinnojouren. Utifrån detta har vi använt oss av liknande öppna frågor i samtliga intervjuer, däremot har vi fått anpassa frågorna till respektives respondentens yrkesroll. Utifrån detta valde vi att använda oss av semistrukturerade intervjuer som metod i denna studie, detta då denna metod möjliggör en balans mellan struktur och flexibilitet. Vidare ger detta oss det utrymme vi behöver för att få en större förståelse för ämnet.

Inför genomförandet av intervjuerna utformade vi en intervjuguide till respektive intervju. Guiden startar med att vi presenterar oss själva för respondenten, därefter förklarar vi syftet med vårt arbete samt presenterar hur intervjun kommer att gå till väga. Intervjuerna skedde via teams och varade omkring 30–45 minuter. Ljudinspelning samt transkribering skedde i samband med intervjuerna och detta var något vi informerade respondenterna om. De tre valda respondenterna är alla verksamma inom två medelstora kommuner i Sverige som båda har en särskild enhet där man arbetar med våld i nära relationer samt där kvinnojouren är yrkesverksam. Samtliga deltagare i studien har lång erfarenhet av arbete inom våld i nära relationer.

Till sist så ligger valet av frågor i respektive intervjuguide till grund för att få en djupare förståelse för arbetet med riskbedömning inom respektive verksamhet. Trots att alla tre verksamheter arbetar med riskbedömning så skiljer dem sig åt på många sätt. Den största skillnaden är att socialtjänsten uppdrag styrs av socialtjänstlagen (SoL), medan kvinnojouren är en ideell feministisk förening. Detta innebär att respektive verksamhets arbete grundar sig i olika organisatoriska samt rättsliga förutsättningar. Utifrån detta har vi behövt anpassa vår intervjuguide utifrån vardera respondents yrkesroll och verksamhetsområde.

6.4 Litteratur

Tillvägagångssättet för att få fram tidigare relevant litteratur samt forskning till studien har skett via Umeå Universitetsbiblioteks söktjänst samt genom litteraturlistor i tidigare forskning och litteratur. Valet av forskning samt litteratur har skett i relation med studiens syfte samt frågeställningar, där vi båda författare har läst samt diskuterat forskningen vi hittat och därefter valt ut vad som är relevant för studien. Utöver tidigare forskning har kurslitteratur från Umeå Universitetsbibliotek använts samt webbplatser med publikationer från

organisationer och myndigheter. Dessa består av Socialstyrelsens samt brottsförebyggande rådet, detta då dem bidragit med relevant kunskap för studien, särskilt relevant är Socialstyrelsen då det är dem som utvecklat FREDA-bedömningsmetoder (Socialstyrelsen, 2020). Vidare har vi även använt oss av unizon samt Uppsala universitet för att beskriva kvinnojouren som organisation samt för ytterligare perspektiv gällande det sexuella våldet.

Viss del av tidigare forskning kommer från den etablerade databasen SOC INDEX och är begränsade till peer reviewed. Sökord som bland annat används under arbetets gång är “risk assesment”, “violence against woman”, “intimate partner violence against women”, “consequences”, “domestic violence”, “sweden or swedish”, “våld i nära relationer”, “riskbedömning gällande våld i nära relationer”. Sökorden har valts utifrån studiens syfte och frågeställningar och därefter applicerats för att få fram relevanta artiklar för arbetet.

6.5 Etiska överväganden

Som ovan nämnt ligger tre semistrukturerade intervjuer till grund för arbetet, vilket innebär att de etiska övervägandena har varit en central del under arbetets gång. Det har varit ett kontinuerligt fokus på deltagarnas rätt till information samt att deltagandet under hela arbetets gång är frivilligt. Innan intervjuerna skett har ett informationsbrev (se bilaga 2) samt en samtyckesblankett (se bilaga 3) skickats ut till respondenterna. Informationsbrevet belyser frivillighet under hela studiens gång och att det när som helst går att avbryta sitt deltagande. Vidare sker deltagandet anonymt och konfidentiellt. Alla identifierbara uppgifter personuppgifter så som namn, datum, vistelseort, röstinspelning kommer att tas bort. Vidare belyser vi att respondenten endast svarar på de frågor individen känner sig bekväm med att svara på. Information om hur datamaterialet kommer att förvaras fram till att uppsatsen är godkänd samt att materialet sedan kommer att raderas framgår i informationsbrevet. Resultatet kommer att redovisas för en mindre sluten grupp studenter samt kursansvariga lärare i slutet av kursens gång och därefter publiceras på DIVA, vilket även det framgår i informationsbrevet för att respondenten ska känna sig trygg och vara väl medveten om processens gång. För att ytterligare försäkra oss om att respondenten fått all information tar vi även upp detta i början av intervjun och frågar till sist även om muntligt samtycke.

6.5.1 Vetenskapsrådets forskningsetiska principer

Vi har utgått från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Den forskningsetiska principen består av fyra huvudkrav (Vetenskapsrådet, 2002). Informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet är de fyra huvudkrav som ligger till grund för individskyddskravet (Vetenskapsrådet, 2002). Närmare innebär detta att forskaren skall som första steg informera de berörda vilket syfte som ligger till grund för den aktuella forskningen. Vidare har deltagarna i studien själva rätt att bestämma över sin medverkan (Vetenskapsrådet, 2002). Konfidentialitetskravet innebär att individer som deltar i studien ska ges största möjliga konfidentialitet, vidare ska personuppgifter förvaras så att inga obehöriga ska ha chans att ta del av dessa. Till sist innebär nyttjandekravet att informationen som samlas in, endast får användas inom forskningen och i enlighet med studiens syfte (Vetenskapsrådet, 2002). I vår studie tillämpades informations- och samtyckeskravet i form av att vi innan varje intervju skickade ut ett informationsbrev samt en samtyckesblankett till

vardera respondenten via mejl. Detta för att kunna säkerställa att dem fått den information dem behöver innan intervjuerna inleddes. Ytterligare förtydligande gällande samtyckeskravet skedde även muntligt i början av intervjun. För att uppfylla konfidentialitetskravet redovisas inga personuppgifter från respondenterna i uppsatsen, vidare har intervjuerna skett via teams där dem sedan blivit transkriberade. Vidare har endast vi författare haft tillgång till teams rummet samt det sparade materialet. Nyttjandekravet tog hänsyn till utifrån att det insamlade materialet endast används för uppsatsens syfte och har inte delats med någon utomstående eller använts i något annat sammanhang än för att kunna besvara våra valda frågeställningar. Sammanfattningsvis har studien utförts utifrån dessa ovanstående krav och vi har under hela forskningsprocessen tagit hänsyn till dessa, från uppsatsens början till slut.

6.6 Fördelning av arbetet

I genomförandet av uppsatsen har arbetsuppgifterna fördelats mellan oss som författare för att kunna göra ett så effektivt samt strukturerat arbete som möjligt. Vi har samarbetat och skrivit uppsatsen tillsammans, däremot delade vi tidigt in olika områden vardera författare fokuserar lite extra på och haft som huvudsakligt ansvar under uppsatsens gång. Indelningen har bestått av att Olivia har ansvarat över inledningen samt teorin, medan Sara har fokuserat på bakgrunden samt metoden.

Däremot vill vi förtydliga att det kontinuerligt förts en ständig dialog emellan oss författare gällande arbetets gång. Vi har haft en löpande dialog gällande arbetets utveckling och har gemensamt fattat beslut kring alla delar. Samt för att det ska vara en enhetlig språklig och analytisk nivå har vi gemensamt gått igenom och redigerats under hela arbetets gång till det slutgiltiga resultatet. Övriga delar i arbetet, så som resultat- och diskussions-avsnittet har vi haft ett gemensamt övergripande ansvar över och vi båda står tillsammans bakom resultatet av arbetet.

6.7 Analysmetod

Studien baserar på en tematisk analys, vilket är en kvalitativ metod som möjliggör identifiering av mönster genom att analysera, tolka och beskriva teman (Alvinus et al., 2023). Metoden tematisk analys är användbar inom många områden på grund av sin flexibilitet beskriver Alvinus et al. (2023).

Alvinus et al. (2023) beskriver att i den tematiska metoden finns det två olika inriktningar, dessa består av följande: *empiristyrd och teoristyrd*. Den teoristyrda metoden innebär att temat har bestämts sedan innan. Vilket innebär att innan datamaterialet har analyserats har ett satt tema redan bestämts. Medan den empiristyrda modellen grundar sig på vad som framkommer i datamaterialet, det vill säga det som framkommer när man studerar datamaterialet (Alvinus et al., 2023). Vidare är den tematiska analysen användbar för ett brett spektrum av forskningsintressen samt ur ett teoretiskt perspektiv (Alvinus et al., 2023). Tematiska analysen går att användas som ett grundläggande tillvägagångssätt för att metoden fungerar på ett stort antal forskningsfrågor, vidare kan metoden analysera en stor mängd varierande typer av data, både små som stora datamängder. Till sist kan den användas för att ta fram teori- och datastyrda analyser (Alvinus et al., 2023).

I studien har den teoristyrda tematiska analysen använts. Detta innebär att temat var bestämt sedan tidigare (Alvinus et al., 2023). Analysprocessen genomfördes sedan i flera steg.

Braun och Clarke (2006) beskriver att det finns sex steg i den tematiska analysen. Det första steget innebär att lära känna sitt material (Braun & Clarke, 2006). I enlighet med detta läste och lyssnade båda författare igenom det insamlade materialet flertalet gånger. Därefter genomfördes steg nummer två, som innebär att börja koda materialet (Braun & Clarke, 2006). Detta innebär att detaljerat gå igenom materialet. I relation till detta genomfördes gemensamma diskussioner mellan oss författare efter varje genomförd intervju för att säkerställa en gemensam förståelse av materialet och kodningen. Tredje steget innebär att börja organisera koderna i teman (Braun & Clarke, 2006). För att göra detta använde vi oss av mindmaps. Detta för att underlätta för oss författare att synliggöra hur olika koder kan passa in under olika teman (Braun & Clarke, 2006). Vidare består det fjärde steget i den tematiska analysen att se över de teman som framkommit samt säkerställa att de är tillräckligt grundade i det empiriska materialet och det teoretiska ramverket. På så sätt kunde vi säkerställa att temana hade en tydlig koppling till datamaterialet och är välgrundad i både empiri och teori (Braun & Clarke, 2006). I det femte steget ska teman namnges och ytterligare definieras. I relation till detta identifierade och delade vi upp de olika temana vi funnit i huvudteman samt eventuella underteman, detta för att göra det tydligare för både oss författare samt läsare. Det sista steget innebär att skriva analysen av det empiriska materialet som framkommit, detta i form av vårt resultat. Vid den teoretisk tematiska analysen påbörjas tolkningen och analysen av materialet i relation till teoretiska begrepp redan i kodningen och skapandeprocessen av teman (Braun & Clarke, 2006).

Sammanfattningsvis har vi båda författare genom arbetets gång analyserat materialet och haft en gemensam dialog gällande kodningen och teman. Vidare har vi jämfört det empiriska materialet vi fått från våra respondenter med tidigare forskning och teorier, detta enligt Braun och Clarke (2006) sex steg. Detta kan ha minskat risken för eventuella missuppfattningar eller personliga tolkningar. Utifrån detta menar vi att den tematiska analysmetoden kan ha bidragit till att studiens reliabilitet och validitet stärkts.

6.8 Begränsningar

En begränsning som påverkat resultatet och slutsatsen är att studien består av till viss del tidigare forskning samt ett begränsat antal intervjuer, vilket innebär att det inte går att dra dessa slutsatser till alla verksamheter som arbetar med riskbedömning. Däremot har vi konsekvent genomfört analysen av den tidigare forskningen vi fått fram samt det empiriska materialet vilket sedan lett oss fram till resultatet, vilket kan bidra till att studiens trovärdighet ökar.

Ytterligare en begränsning som kan ha påverkat resultatet är att vi använt oss av ett bekvämlighetsurval. Valet av urval gjordes utifrån uppsatsens tidsbegränsade period samt svårigheter att rekrytera respondenter att intervjuas. Ett bekvämlighetsurval innebär att urvalet baserats på de deltagare som finns tillgängliga (Alvehus, 2019). Denna metod kan vara problematisk då den riskerar att missa att återge ett fenomen, och i stället hamnar fokus på gruppnivå (Alvehus, 2019). För att minimera denna risk har respondenter från tre olika

verksamheter intervjuats, vilket bidrar till ett bredare perspektiv. Detta tänker vi kan ha bidragit till att stärka uppsatsens trovärdighet och minskat risken för att resultatet endast återger en specifik grupp. Forskningen kring FREDA som riskbedömningsinstrument är vidare en eventuell begränsning i denna studie, FREDA är i huvudsak utvecklat och används i Sverige, vilket innebär att forskningen vi funnit till stor del är nationellt begränsat. Detta kan ha påverkat vilka studier som valts att inkluderas, samt det slutgiltiga resultatet. Samtidigt menar vi att detta också kan öka trovärdigheten i en svensk kontext, detta då studiens material är anpassad till det sammanhang där FREDA används.

7. Resultat

Resultatkapitlet i studien syftar till att synliggöra hur socialsekreterare och medarbetare hos kvinnojouren arbetar med riskbedömningar i ärenden som rör våld i nära relationer. Genom att analysera intervjumaterialet samt tidigare forskning har återkommande teman identifierats, vilket kommer att presenteras i detta kapitel. Denna del av arbetet kommer att vara uppdelat i tre avsnitt baserat på studiens frågeställningar. Utifrån våra frågeställningar så är huvudteman som kommer att belysas: *socialarbetarnas arbete med riskbedömning i relation till mäns våld mot kvinnor i nära relation, kvinnojurens arbete med riskbedömning i relation till mäns våld mot kvinnor i nära relation samt vilka utmaningar det finns med riskbedömningar*. Därefter kommer vi dela upp resultatet i underteman för att tydliggöra för oss som författare samt för att skapa förståelse för läsaren.

7.1 Arbetet med riskbedömningar

Respondenten från Centrum mot våld uppgav att riskbedömningen i arbetet baseras till stor del på den information som framkommer i kontakt med den våldsutsatta kvinnan. Om personalen får kännedom att kvinnan befinner sig i en livssituation med pågående samt omfattande våldsutsatthet, används ofta riskbedömningsinstrumentet FREDA. Respondenten förklarade att de främst arbetar med detta instrument och att i arbetet använder både kortfrågorna och den mer omfattande farlighetsbedömningen. Respondenten uppgav att många av frågorna från FREDA används även i samtalen med kvinnorna, vilket i sig bidrar till en mer strukturerad kartläggning av risknivån och våldsutsattheten. Respondenten beskrev detta på följande sätt “är det så att vi får kännedom om att det kommer en person som beskriver en väldigt pågående våldsutsatthet brukar vi göra FREDA, kanske både FREDA-kortfrågor men också den här lite längre FREDA-farlighetsbedömning”.

Respondenten förklarade vidare att många av kvinnorna som söker stöd hos Centrum mot våld redan har lämnat den våldsamma relationen, samtidigt finns det också många kvinnor som tar kontakt med dem när de fortfarande befinner sig i en pågående våldsutsatthet. Om en vuxen kvinna utan minderåriga barn visar en hög risknivå i FREDA-bedömningen, utgör det en viktig del i arbetet med att samtala om säkerhet, samt att försöka motivera henne att överväga skyddsåtgärder, till exempel ansöka om skyddat boende. Respondenten uppgav att detta dock kan vara en komplex process, särskilt om kvinnan inte själv upplever sig vara redo att lämna relationen eller flytta till ett skyddat boende. I vissa fall kan kvinnan även befinna sig i en särskilt utsatt situation, med till exempel psykisk ohälsa eller ett pågående

missbruk, vilket kan göra det ännu svårare att acceptera eller göra förändringar i sin livssituation. I dessa situationer arbetar personalen på centrum mot våld ofta med att synliggöra våldet genom att sätta ord på våldet, och på erfarenheterna samt stötta kvinnan i att reflektera över sin situation och förstå att den inte är hållbart eller tryggt.

Inom socialtjänstens vuxenenhet är riskbedömningar en mycket central del av arbetet med våldsutsatta kvinnor, särskilt i akuta ärenden där situationen snabbt kan förändras eller eskalera. Respondenten från vuxenenheten beskrev att: "ofta kommer det in ett ärende till mottagningsenheten som sedan skickar det vidare till oss beroende på hur akut ärendet är." Respondenten beskrev vidare att klienter som de redan har kan komma till dem under dagen om de behöver hjälp för att det har hänt något akut. Då är det viktigt att frågorna som ställs utgår utifrån FREDA. Respondenten förklarade att det inte nödvändigtvis ställer alla frågor från FREDA, däremot de akuta frågorna som behöver besvaras utgår från instrumentet. Exempel på detta som respondenten nämnde är om hon är i akut behov av skydd? Om hon har barn? Var befinner de sig i så fall? Respondenten förklarade vidare att beroende på vad de får för svar, kan kvinnan antingen bli placerad i en jourlägenhet eller hamna hos kvinnojouren. Alltså att förstå hur situationen ser ut och att veta vilket skydd kvinnan är i behov av och om det finns barn, är det främsta man behöver säkra. Respondenten uppgav att de inte använder någon fast metod när det gäller riskbedömningar men säger att det är människor de pratar med, vilket man ska ha i åtanke. En del kvinnor kan inte prata alls på grund av chock eller att dem befinner sig i kris. Respondenten förklarade att det finns mycket bra i FREDA men att som socialarbetare måste man känna av vad det sitter för slags person framför en och inte endast förlita sig på manualerna.

"Vad det är hon vill berätta för mig? vad är det hon vill beskriva? Jag kanske har frågor som hon inte alls vill svara på men hon kanske kan berätta andra saker." (Vuxenenheten)

Respondenten förklarade att som socialarbetare får du känna av läget och oftast får man även bakgrundsinformation från mottagningsenheten i förväg. Respondenten uppgav vidare att i vissa fall så har dem redan ganska mycket information från den här kvinnan sedan innan, detta då hon kanske är en klient sedan tidigare.

Respondenten från kvinnojouren uppgav att de inte arbetar med riskbedömningar i alla deras möten, utan antingen på förfrågan från socialtjänsten eller för att de kommit överens med kvinnan själv om att det skulle vara hjälpsamt för henne. Respondenten från kvinnojouren uppgav vidare att de inte använder FREDA kortfrågor vid varje möte med en kvinna. Detta eftersom kvinnojouren redan vet att det finns våld, vilket gör att de inte behöver använda verktyget för att definiera våldet i samma utsträckning. I stället uppgav respondenten att de använder sig av FREDA farlighetsbedömning. Respondenten förklarade att inom socialtjänsten eller vården använder man kortfrågorna i första hand, detta uppgav respondenten att kvinnojouren inte gör eftersom de vet att det finns våld och därmed inte behöver identifiera våldet. Respondenten uppgav därför att de ofta gör en annorlunda bedömning än socialtjänsten.

7.1.1 Förtroende och bemötande påverkar riskbedömningens resultat

Deltagaren från kvinnojouren förklarade att deras verksamhet utgår från en annan utgångspunkt än socialtjänsten, då de alltid väljer att tro på kvinnornas berättelser. Enligt respondenten bidrar detta förhållningssätt till att fler och mer nyanserade berättelser av våldet kan synliggöras. När en kvinna genomför en riskbedömning tillsammans med en socialarbetare, ofta vid ett första möte, kan situationens fokus ligga på att "checka av" olika frågor. Detta kan jämföras med kvinnojurens arbetssätt, där kvinnan ofta har återkommande kontakt över en längre tid, vilket möjliggör att hon kan sätta ord på sina erfarenheter och utveckla en förståelse för det våld hon har utsatts för.

Respondenten uppgav vidare att denna skillnad i bemötande och tidsmässiga förutsättningar påverkar riskbedömningens resultat. En viktig faktor är möjligheten att bygga upp ett förtroende, vilket respondenten menar sker i högre grad inom kvinnojurens verksamhet än i den initiala kontakten med socialtjänsten. Respondenten förklarade att förtroendet förstärks ytterligare på grund av att kvinnojouren saknar en myndighetsroll och aldrig ifrågasätter kvinnornas berättelser, vilket i sig bidrar till att kvinnorna känner sig tryggare i att dela med sig av sina berättelser.

Vidare förklarade respondenten att detta förtroende kan vara avgörande för att mer svårartikulerade former av våld, såsom sexuella övergrepp, ska komma fram. Eftersom sådana erfarenheter ofta synliggörs sent i berättelser om våldsutsatthet. Respondenten förklarade att en riskbedömning som genomförs vid ett första möte riskerar därför att inte fånga upp dessa aspekter, då kvinnan kanske inte känner sig tillräckligt trygg för att berätta om det. Detta problem förstärks av att FREDA-instrumentet endast innehåller ett begränsat antal frågor om sexuellt våld, vilket ytterligare kan påverka bedömningens precision som i sin tur påverkar bedömningens resultat.

“Ja men särskilt liksom det sexuella våldet vet vi ju att det är någonting som ofta kommer sist i berättelser. Gör man en riskbedömning första dagen kanske inte det är någonting man svarar ja på. Och tittar man till exempel på FREDA som verktyg så finns det typ bara två frågor som rör sexuellt våld av cirka 60 frågor, vilket gör att om man framför allt har blivit utsatt för det så kanske man inte känner igen sig så mycket annat. Och hur vi bedömningen då?” (Kvinnajouren)

7.1.2 Skillnader i riskbedömningar mellan verksamheter

Respondenten från vuxenheten uppgav att det finns gånger där de från socialtjänsten och till exempel kvinnojouren har gjort olika beslut gällande riskbedömning. Till exempel har socialtjänsten bedömt att kvinnan behöver bo på ett skyddat boende eller på kvinnojouren, detta då det finns risk för våld. Men att kvinnojouren då haft en annan bedömning att kvinnan kanske inte alls behöver vara på kvinnojouren på grund av att mannen inte bor på samma ort eller nära kvinnan. Även andra aktörer kan ha olika bedömningar när det gäller skydd och vad som klassas som skydd. Respondenten uppgav Polismyndighetens brottsoffer- och personsäkerhetsverksamhet (BOPS), eftersom det är en annan aktör, har de oftast en annan syn på vad skydd innebär. Respondenten förklarade att skydd för dem kanske är en

personlägenhet eller rum för resande medan skydd för socialtjänsten innebär ett boende i en annan stad eller där det är låst överallt.

Respondenten från kvinnojouren förklarade vidare att deras riskbedömning inte alltid stämmer överens med socialtjänstens riskbedömning eftersom kvinnojouren strävar efter att ha kvinnan i centrum, respondenten från kvinnojouren beskrev att de ser våldet i en större kontext än vad myndigheterna klarar av att göra. Respondenten förklarade att socialtjänsten ofta bara har ett uppdrag, till exempel i möten med familjerätten när kvinnan och mannen har barn ihop ska de kunna nå ett samarbete tillsammans, vilket enligt kvinnojouren blir problematiskt när det även handlar om offer och förövare. Respondenten förklarade vidare att på grund av detta så kan deras resultat på riskbedömningar se olika ut.

"I vilken annan situation skulle man behöva tvingas samarbeta med sin förövare? Alltså, vi har utsatts för ett brott av en för mig okänd person, så kommer ju folk ha all förståelse att jag aldrig vill prata med den personen igen. Men har vi barn tillsammans? Då är läget helt annorlunda och där är väl det framför allt där man har väldigt lite förståelse från socialtjänstens sida att det här inte är en lätt sak för mor och barn att gå igenom."

(Kvinnojouren)

Detta kan tolkas utifrån ett feministiskt perspektiv, där mäns våld mot kvinnor förstås genom maktstrukturer och ojämställdhet i samhället (Mattsson, 2013). Mattsson (2013) beskriver att det feministiska perspektivet synliggör hur kvinnors utsatthet i våldsrelationer påverkas av strukturella maktförhållanden och normer. Vilket i sin tur kan bidra till att kvinnors utsatthet inte tas på fullt allvar och därför blir detta citat ett tydligt exempel på det.

7.2 Deltagarnas syn på samarbetet med riskbedömning

Respondenten från kvinnojouren uppgav att de har ett samarbetsavtal med socialtjänsten, vilket gör att det blir tydligt vad respektive verksamhet förväntar sig av varandra.

Respondenten förklarade att de har många olika naturliga mötesplatser och samverkansforum, som kanske inte alltid fungerar toppen, men i grunden finns det en förståelse för varandras verksamheter. Vilket gör att det är lättare att belysa och samverka kring saker som känns utmanande. Respondenten ansåg att i deras kommun har de fått det att funka ganska bra och att de har det relativt bra i jämförelse med andra samarbeten i kommunen. Respondenten beskrev vidare att det finns andra aspekter som kan försvåra samarbetet, som till exempel vilket beslut eller bedömning socialarbetaren väljer att göra. Respondenten uppgav att när det gäller andra kommuner så finns det ett biståndsbeslut, vilket är ett avtal som kvinnojouren och den andra kommunens socialtjänst måste skriva under. Respondenten uppgav att "I bästa av världar så följer både vi och dem det som sägs, och om inte annat så får ju de eller vi säga upp det avtalet". Alltså om kvinnojouren eller socialtjänsten i den andra kommunen inte håller sin del av avtalet så kan de säga upp det. Respondenten uttryckte sin oro för hur det blir för den utsatta kvinnan och/eller barnet när de olika verksamheterna har så pass olika uppfattningar om situationen, eller om samarbetet inte fungerar mellan dem och den placerande socialtjänsten. Respondenten förklarade att "Man vill inte att hon ska hamna i kläm". Respondenten berättade vidare att även om det ser olika

ut i hur olika kommuner väljer att arbeta, behöver det inte betyda att de större kommunerna är bättre än de små. Att de i slutet oavsett handlar om att socialtjänsten är en politiskt styrd organisation och vilka beslut som fattats i just den kommunen. Samt hur socialarbetare väljer att följa de rutiner som finns på arbetsplatsen.

Respondenten från Centrum mot våld förklarade att samverkan mellan alla olika myndigheter och verksamheter är en viktig del i arbetet med våld i nära relationer och riskbedömningar. Respondenten uppgav att vissa kommuner, till exempel i Malmö, har på senare tid utvecklat ett omfattande samarbete mellan olika aktörer, som till exempel polismyndigheten, kriminalvården och socialtjänsten. Detta är enligt respondenten viktigt och betydelsefullt, eftersom alla dessa verksamheter ofta möter samma individer. Det finns samtidigt sekretessbestämmelser som kan orsaka olika begränsningar i informationsutbytet mellan de olika verksamheterna, vilket i sig försvårar samarbetet. Respondenten ansåg att samverkan skulle kunna bli ännu bättre om en del av sekretessbestämmelserna skulle försvinna.

Respondenten från Centrum mot våld uppgav att det är viktigt att socialtjänsten använder sig av strukturerade riskbedömningsinstrument i arbetet eftersom det är deras ansvar att ta beslut kring säkerhet och skydd. Det blir särskilt viktigt i situationer där barn är inblandade och där exempelvis gemensam vårdnad finns, i sådana fall krävs det försiktighet i hur processen ska hanteras av socialtjänsten så att inget äventyras, samt vilka skyddsbedömningar som behöver genomföras för kvinnan och barnen. Respondenten förklarar att centrum mot vålds roll blir att uppmärksamma oro samt att vidareförmedla information till socialtjänsten och därefter tar socialtjänsten över ansvaret för riskbedömningen i relation till barnet, och inte för behandling till den vuxna kvinnan. Efter att en anmälan är gjord har verksamheten en begränsad insyn i ärendet eftersom ansvaret då ligger hos socialtjänsten.

“Gör vi en anmälan och det finns barn hemma, skriver vi alltid att det måste göras en riskbedömning och att till exempel barnen ska till sin pappa där och då och så vidare. Jag tänker att de också ska använda sig av instrumenten, för de är ändå ansvariga för det här med säkerhet och skydd, och att man också ser till att man hanterar barnen på ett säkert sätt.” (Centrum mot våld)

Respondenten beskrev att det finns etablerade rutiner för ett bra samarbete mellan myndigheterna och andra verksamheter. Till exempel deltar centrum mot våld i regelbundna samverkansmöten med kvinnojouren och olika delar av socialtjänsten. Mötena hålls ungefär en gång i månaden och syftet är att utbyta generella erfarenheter, samt att diskutera aktuella frågor och trender. Dessa möten skapar möjlighet att uppdatera varandra över viktiga aspekter. Polismyndigheten och centrum mot våld har ett löpande samarbete där de försöker samverka utifrån sina respektive uppdrag. På grund av att de möter samma typ av individer i sina arbeten innebär det att aktörerna hänvisar individerna vidare till varandras verksamheter.

Socialtjänsten samarbetar med många olika aktörer men respondenten från vuxenheten belyste främst Centrum mot våld och kvinnojouren. Respondenten uppgav att centrum mot

våld är en av deras insatser, men att man även kan söka själv via öppen ingång. Respondenten förklarar vidare att de ofta rekommenderar centrum mot våld till våldsutsatta, men förespråkar även våldsutövare att söka hjälp från centrum mot våld. Respondenten uppgav att kvinnojouren gör ett enormt jobb och ger mycket och bra stöd till de utsatta kvinnorna. Respondenten beskrev att "kvinnojouren gör det vi socialarbetare inte tänker på, till exempel fixar med post och annat pappersarbete. Eller hjälper dem att söka olika stöd som till exempelvis försörjningsstöd". Sammantaget upplevde respondenten att de har ett fungerande samarbete mellan varandra.

7.2.1 Våldets normalisering och dess betydelse för riskbedömning

Respondenten från centrum mot våld uppgav att det inte är ovanligt att våldsutsatta kvinnor normaliserar sina erfarenheter av våld. Ibland har våldet blivit en så pass integrerad del av vardagen att det inte uppfattas eller benämns som våld. Detta stärks även genom Lundgrens (2004) teori om normalisering. Därför kan kvinnans berättelse utvecklas över tid, i takt med att tilliten till samtalspersonen ökar. Respondenten beskrev att exempelvis en person inledningsvis beskriver sitt liv som relativt begränsat eller mindre allvarligt, men att det under samtalens gång framkommer flera aspekter av utsatthet.

Våld i nära relationer tar inte enbart sig form av fysiskt våld, såsom slag eller andra direkta övergrepp, utan kan även vara olika former av kontroll, begränsningar och psykiskt våld. Respondenten förklarade att i många situationer framkommer det att kvinnan lever i en relation där hennes livsutrymme är mycket begränsat, exempelvis genom att mannen kontrollerar var hon befinner sig eller hennes kommunikation med andra personer. Respondenten förklarade vidare att en så pass omfattande kontroll kan innebära att kvinnan tvingas anpassa sitt beteende och sina handlingar för att till exempel undvika bråk. Respondenten beskrev att denna typ av begränsning och kontroll av kvinnans frihet är en mycket viktig aspekt att uppmärksamma när man genomför riskbedömningar, eftersom den kan indikera en ökad risk för ett allvarligare våld. Detta kan förstås utifrån Lundgrens (2004) teori om normaliseringsprocessen, som beskriver hur kontroll och begränsningar gradvis blir en del av vardagen inom våldsamma relationer.

7.3 Konsekvenser för kvinnan i relation till riskbedömning

Respondenten från kvinnojouren uppgav att det finns oändligt med konsekvenser för den utsatta kvinnan. Men att det "framför allt är ett livsutrymme som begränsas och som begränsats under väldigt lång tid." Respondenten uppgav att många kvinnor upplever ett begränsat socialt nätverk och vissa kvinnor har inte kunnat uppnå det de vill i sin karriär på grund av våldet. Vilket är viktigt för samhället att ha i åtanke samt att de här ofta förföljer kvinnorna även efter att våldet har upphört. Kvinnojouren beskrev att många tänker att allt blir bra så fort den utsatta kvinnan har lämnat den våldsamma mannen. Det är en mycket lång process att komma tillbaka efter en lång tid med våld och många kvinnor behöver stöd. Vissa kvinnor har varit med om så pass omfattande våld att de har utvecklat en komplex PTSD och då krävs det vård. Alla dessa konsekvenser beskrev även respondenten kan speglas i riskbedömningens resultat. Eftersom alla kvinnor de möter är på olika psykiska plan, där

vissa har kommit längre i processen än andra. Vilket kan leda till att bedömningen blir annorlunda beroende på vad kvinnorna känner sig bekväma med att berätta och inte. Respondenten beskrev vidare att vissa erfarenheter eller berättelser kommer fram under senare möten och inte under första riskbedömningen.

Respondenten från Centrum mot våld uppgav att våldet påverkar många kvinnors vardag och sociala relationer och speciellt de kvinnor som har barn. Sen handlar det även om hur deras livssituation ser ut i övrigt och vilket våld som utövas. Respondenten förklarade att många kvinnor lever under väldigt stor stress, eftersom att ha en partner som vill ha mycket koll och kontroll på en kan vara mycket påfrestande. Att inte komma försent och inte göra något som avviker från det normala, kvinnorna lär sig att anpassa sig efter den våldsutövande mannen. Om man även har barn så blir det ytterligare en påfrestning då man måste se till att ingenting den våldsutövande mannen gör går ut över barnen.

Respondenten uppgav att många kvinnor är mycket isolerade från sina kontaktnät, vilket gör att våldsutövare blir den enda sociala kontakten. Det gör att kvinnan endast får höra saker från ett håll och dessutom är det ofta dåliga saker som kvinnorna får höra om sig själva, vilket gör att det blir kvinnans enda sanning. Att hela tiden höra hur dålig man är leder ofta till en dålig självkänsla. Respondenten förklarade att många kvinnor är extremt kompetenta och har långa utbildningar men som fortfarande inte tror att de kan klara sig själva. Till exempel inte ens betala räkningar, eftersom mannen alltid har gjort det. Kvinnan börjar alltså tro på det hon får höra om sig själv av mannen. Respondenten förklarade vidare att allt detta är något kvinnorna pratar om hos Centrum mot våld. Alltså hur deras livssituation ser ut och hur kvinnans livsutrymme krymper för att mannen ska kunna behålla makten, samtidigt som kvinnan förhåller sig till mannen för att i sin tur bibehålla freden.

Respondenten belyste även eftervåldet, det innebär att den våldsutövande mannen fortsätter att kontrollera kvinnan även efter separationen. Det kan till exempel ske genom kontroll kopplad till eventuella barn eller i vissa fall kan mannen även försöka kontrollera kvinnans framtida relationer, exempelvis genom att försvåra för henne att träffa en ny partner. Rossi et al. (2024) belyser också eftervåldet, att vissa kvinnor upplever att det sexuella våldet blir värre efter separationen. Respondenten beskrev även att många kvinnor har svårt att sätta ord på våldet och inser kanske inte alltid att det är våld hon har varit med om, på grund av att det har blivit normaliserat. Vilket även Lundgren (2004) förklarar med sin modell om normaliseringsprocessen.

Respondenten från vuxenheten uppgav att många kvinnor som kommer till dem på socialtjänsten har inte bara upplevt många år av fysisk misshandel utan även psykisk misshandel. Respondenten upplevde att många av kvinnorna är nästintill hjärntvättade av så pass många år av psykisk misshandel. Respondenten beskrev att "Misshandeln har blivit hjärntvätt alltså, man är ful man är äcklig, man är oduglig." Kvinnorna är extremt nedbrutna

psykiskt och respondenten beskrev vidare att många av kvinnorna beskriver det psykiska våldet som det värsta.

“Det fysiska gör ont naturligtvis, men den psykiska säger det nästan är värre, att gå och vänta på slaget är någonting som de beskriver mycket och att det är jobbigt. Det är bättre att de slår så slipper man vänta på det.” (Vuxenenheten)

Respondenten från vuxenenheten uppgav att många av kvinnorna kanske inte heller har tillgång till sin egen ekonomi på grund av att mannen även vill kontrollera det. Vilket gör att de inte klarar sig utan mannens ekonomi och därför inte lämnar relationen. Andra kvinnor har små barn och vill därför inte riva upp relationen på grund av risk för vårdnadstvist eller annat. Respondenten förklarade även att om en kvinna blir systematiskt slagen av sin man och barnen ser på, räknas det som att barnen är utsatta för våld. Respondenten förklarade vidare att om kvinnan väljer att inte lämna mannen, kan barnen placeras enligt LVU (Lag 1990:52 med särskilda bestämmelser om vård av unga). Eftersom barn inte ska uppleva våld i hemmet.

Respondenten betonade att många kvinnor är mycket psykiskt nedbrutna efter långvarig utsatthet, vilket kan förstås som en effekt av konsekvent psykiskt våld och kontroll. Detta menar respondenten är relevant i riskbedömningar eftersom psykiskt våld ofta indikerar en hög grad av kontroll och därmed en ökad risk för fortsatt våld samt svårigheter att lämna relationen. Respondenten beskrev att det samtidigt kan vara svårt att genomföra en adekvat riskbedömning med en kvinna som är så pass psykiskt nedbruten att hon kanske inte förstår vad hon har utsatts för. Sammantaget visar detta hur riskbedömningar behöver beakta våldets olika slag och de strukturella faktorerna som påverkar kvinnors handlingsutrymme och skyddsbehov.

Respondenten från vuxenenheten uppgav också att det är omöjligt att veta vem som är våldsam. Detta eftersom respondenten ser det hända i alla socioekonomiska grupper, detta innebär att respondenten inte kan se någon tydlig koppling mellan våld och socioekonomisk status. Respondenten förklarade att “Det sker ju i alla klasser. Det kan vara vem som helst, de kan vara missbrukarna som lever på branten liksom till högt utbildade med toppjobb liksom”.

Respondentens yttrande skulle kunna tydas i linje med det Bronfenbrenner (1979) menar med det socioekologiska perspektivet, eftersom han problematiserar uppfattningen om att våld är förknippat med en viss socioekonomisk grupp. Här antyder respondenten att våld förekommer i olika socioekonomiska grupper, vilket förstärker uppfattningen av våld som ett mycket komplext fenomen som inte går att förklara genom en enskild faktor.

7.3.1 Strypvåld som indikator på ökad risk för dödligt våld

Strypvåld är en aspekt som respondenten från centrum mot våld lyfte. Respondenten uppgav att kunskapen och forskningen kring ämnet är tydlig, alltså att det finns en förhöjd risk för att strypvåldet kan eskalera till ett mer allvarligt eller dödligt våld. Därför beskrivs strypvåldet som en mycket viktig aspekt att uppmärksamma i arbetet och i riskbedömningen med

våldsutsatta kvinnor. Respondenten uppgav vidare att denna form av våld förekommer alltmer, vilket är en obehaglig utveckling. Respondenten beskrev strypvåldet som potentiellt livsfarligt och att det i allra flesta fall handlar om en man som stryper en kvinna.

“Sen tänker jag att det som har blivit väldigt tydligt i ropet nu och som blivit jätteviktigt, det är också det här som vi vet kring forskning om strypvåld till exempel de förhöjda riskerna för att det faktiskt ska kunna bli väldigt allvarligt grovt eller till och med dödligt våld. Och där är det här med strypvåld en jätteviktig sak att utforska för att vi upplever att det inte är helt ovanligt att det förekommer och det i sig är ju potentiellt livsfarligt” (Centrum mot våld)

“Och det är oftast en kvinna som blir strypt av en man, och det här med samtycke och inte samtycke och kan man ge samtycke? Man har inte så många sekunder på sig innan det kan bli syrebrist, alltså man blir medvetslös” (Centrum mot våld)

Samtidigt förekommer strypvåldet inom sexuella relationer och sammanhang vilket blir en utmaning när det gäller riskbedömningar. När strypning anses som en del av ett sexuellt umgänge med sin partner riskerar våldets tyngd att normaliseras eller osynliggöras, vilket kan försvåra riskbedömningen. Respondenten förklarade att det sexuella våldet ofta är svårt att prata om och kanske inget som kvinnan tänkt på som våld, till exempel ifall man har ”gått med på” sex på grund av tjat och annat. Respondenten beskrev att hon brukar generalisera kring ämnet för att på så sätt försöka få kvinnan att våga prata om det. Det kan alltså vara svårt när kvinnan själv inte nämner strypvåldet då hon kanske anser det som en “normal” företeelse under exempelvis samlag, eller att kvinnan tycker att det är för jobbigt att prata om och därför inte säger något om det.

Respondenten ifrågasatte även samtycket när det gäller strypvåld eftersom det är en så pass kort tidsram innan medvetslöshet eller syrebrist kan uppstå. Respondenten beskrev att “Det kan gå så snabbt som 8 sekunder till att man förlorar medvetandet vid strypning, vilket är en väldigt kort tid och kanske inte heller ger en person möjlighet att ta tillbaka samtycket eftersom man tappar förmågan att uttrycka sig.” Vilket gör det svårt att säkerställa ett informerat samtycke. Respondenten la stor vikt i att det är ett mycket farligt våld som kan leda till allvarliga skador på bland annat struphuvudet och nacken samt att strypvåld enligt forskning innebär en sju dubblad risk för dödligt våld i en nära relation.

7.4 Det räcker inte med bara riskbedömningsformulär

Kvinnojouren uppgav att det finns vissa utmaningar med att genomföra riskbedömningar eftersom det kan sätta kvinnan i potentiell fara. Alltså att man inte kan göra en riskbedömning fullt ut om kvinnan inte är i skydd. Respondenten beskrev att “Alltså om hon vet att hon ska gå hem idag, då kan ju hon inte berätta allt för mig”. Kvinnojouren beskrev vidare att det kan försätta kvinnan i fara om hon berättar det. Får man uppgifter om våld så bör man alltid fundera över vilka skyddsåtgärder som behövs, för att socialtjänsten sedan kan bevilja skydd eller andra åtgärder som ska tas till när hon är i skydd. Kvinnojouren förklarade att det är viktigt att man gör riskbedömningar när det handlar om våld i nära relationer, men att varje enskild medarbetare behöver använda till exempel FREDA som ett hjälpverktyg till

riskbedömningen och inte enbart göra bedömningar utifrån formuläret. Kvinnojouren förklarade vidare att i slutändan är det medarbetare som ska göra riskbedömningen och inte formuläret. Man behöver alltså ha en bra magkänsla, goda kollegor att kunna bolla med, och framför allt kunskap om våld. Detta är också något som Larsson et al. (2023) menar, att många medarbetare upplevde att de krävs mer kunskap kring våld i nära relationer för att kunna genomföra en bra riskbedömning. Kvinnojouren uppgav att man behöver vara nyfiken och ställa frågor samtidigt som man behöver ha kunskap om hur det faktiskt kan se ut även fast det inte formuleras i något formulär.

“Alltså det är klart att vem som helst kan fylla i ett formulär, men vet man inte hur omfattande till exempel ekonomiskt våld kan vara, så kommer man inte heller ha några följdfrågor om hon säger att hon inte har några skulder, då kanske man känner ja, men då är det lugnt då? Men det kanske är så att hon inte har fått handla vad hon vill för sina egna pengar.” (Kvinnojouren)

7.5 Utmaningar med våldsutsatta kvinnor som inte vill medverka

Respondenten från centrum mot våld belyste att riskbedömningen beror på vilken information de får från individen. Utmaningen i arbetet är att personen själv väljer vad hon vill svara på och dela med sig av. Respondenten antydde också att det handlar om hur mycket individen har börjat reflektera över de hon har varit utsatt för, och om hon kan sätta ord på sina erfarenheter. Det kan vara en svår process och därför förklarade respondenten att det i vissa fall är nödvändigt att återvända till vissa av frågorna vid flera tillfällen. Det kan exempelvis handla om att en kvinna inte tidigare har analyserat över att hon varit utsatt för sexuellt våld, särskilt eftersom det har skett inom ramen för en relation. Vilket kan styrkas av det Lundgren (2004) menar om normaliseringsprocessen, att kvinnan normaliserar våldsamma händelser på grund av att de sker inom ett förhållande. Respondenten la stor vikt av att följa upp frågor i samtalen och inte enbart nöja sig med de svar som framkommer vid det första mötet. Respondenten förklarade vidare att vissa risker kan behöva uppmärksammas och utforskas mer noggrant, detta för att kunna göra en korrekt riskbedömning.

Respondenten från vuxenheten uppgav också att det finns många utmaningar när man genomför riskbedömningar. Men att det blir extra utmanande när kvinnorna som kommer inte vill prata. Kvinnorna som kommer är ofta väldigt nedbrutna på det psykiska planet, vilket kan göra det svårt för den som genomför riskbedömningen att få ut nödvändig information. Respondenten upplevde att det är som mest utmanande när magkänslan säger att något är väldigt fel, men kvinnan väljer att inte prata om vad hon har varit med om eller kanske slätar över situationen då det kan kännas svårt att släppa garden. Respondenten förklarade att vissa kvinnor som kommer inte vill ha någon hjälp eftersom hon kanske inte är redo eller villig att separera från mannen. Trots att man som socialarbetare förstår att det försiggår våld.

“Här försiggår det saker och det har varit anmälningar tidigare och så säger kvinnan nej, jag vill inte. Det tycker jag är en utmaning när man ska göra riskbedömningar. Att man vet så

väl att här är det någonting men så vill de inte medverka. Ja, det är lite utmanade kan jag tycka.” (Vuxenenheten)

Utifrån det som framkommit i resultatet kommer det i nästa avsnitt föras en diskussion kopplat till vad som framkommit i denna del.

8. Diskussion

Vid arbetets start ville vi författare veta hur riskbedömning inom våld i nära relationer går till, eventuella skillnader mellan olika aktörer där vi hade som fokus på en kvinnojours medarbetare respektive socialarbetare.

8.1 Våldets konsekvenser och normaliseringens påverkan på riskbedömning

Utifrån resultatet blev det tydligt att samtliga respondenter har liknande syn och upplevelser kring våldets konsekvenser. De mest framgående konsekvenserna som respondenterna belyser är isolering och ett begränsat socialt nätverk. Att det är ett livsutrymme som kraftigt begränsas under lång tid, vilket gör att kvinnan utvecklar dålig självkänsla och inte litat på sitt eget omdöme. Mannens sätt att isolera kvinnan från det yttre, har en kraftig påverkan på kvinnans sociala nätverk och riskerar att skada andra relationer som hon har, vilket kan göra att nära och kära inte längre vill eller kan vara närvarande i kvinnans liv. Detta hävdar även Wiklund et al. (2010) att kvinnor som hon intervjuat berättar om att de känner sig övergivna av vänner under tiden de befunnit sig i relationer som präglats utav våld.

Vidare belyser respondenterna att våldet inte upphör endast för att den våldsutsatta kvinnan lämnar relationen, utan att eftervåldet är en lång process och som kan ta sig uttryck i form av exempelvis PTSD som kräver vidare vård. Detta styrks av Wiklund et al. (2010) som belyser hur män som utsätter kvinnor för våld i nära relationer tenderar att isolera kvinnan, vilket leder till att hon går miste om det sociala livet.

Det belyses vidare av respondenterna att våldsutsatta kvinnor normaliserar sina upplevelser och erfarenheter kring våld. Utövandet av våld är så pass normaliserat att det är en del av kvinnornas vardag vilket leder till att kvinnorna inte uppfattar det som våld. Begreppet normaliseringsprocessen myntade Lundgren (2004) och är en teori som bidrar till att enklare förstå vad som händer när män utsätter kvinnor för våld. Lundgren (2004) teori förklarar hur våldet blir en normal företeelse inom relationen vilket gör att kvinnorna väljer att stanna kvar med förövaren, vilket även respondenterna betonar är deras upplevelser i mötet med våldsutsatta kvinnor. Respondenterna benämner att kvinnornas berättelse kan utvecklas över tid och att kvinnorna inte beskriver våldet eller deras begränsningar som så allvarliga, men att över tid kan det framkomma fler aspekter som tyder på att hon är utsatt för våld.

Utifrån detta blev det tydligt för oss författare att våld är komplext och att det kan vara en utmaning att identifiera våldet och därmed kan riskbedömningen bli svår. Riskbedömningen kan bli utmanande då kvinnorna normaliserar sina upplevelser som Lundgren (2004) beskriver. Vilket kan försvåra arbetet med riskbedömningen då kvinnan själv inte har reflekterat över hennes livssituation. Detta styrks vidare av respondenterna då de belyser hur riskbedömningens resultat till viss del beror på vilken information de får från individen som

utsätts för våld. Utmaningen med riskbedömning menar respondenterna är att individen som utsätts för våld själv avgör vad hon vill dela med sig av.

Utifrån detta blir det tydligt för oss att arbetet med riskbedömningar inte endast handlar om själva riskbedömningen, utan att som verksam inom yrken där riskbedömningar utförs krävs det att ha en förståelse av en livssituation. Detta kan tolkas som att normaliseringsprocessen påverkar socialarbetares samt kvinnojourens arbetares handlingsutrymme till följd av att våldsutsatta kvinnor inte alltid upplever det faktiska våldet de systematiskt utsätts för. Vilket kan försvåra riskbedömningen, samtidigt tänker vi att verksamheter som arbetar med riskbedömning behöver i en större utsträckning arbeta relationsskapande än att endast förlita sig på enskilda bedömningstillfällen och utgå från endast riskbedömningsinstrument, så som FREDA. Respondenten från kvinnojouren belyser även problematiken kring att bedömningsinstrumentet FREDA endast har två frågor gällande det sexuella våldet. Respondenten beskriver även att kvinnor som utsätts för våld i ett senare skede berättar om eventuella sexuella övergrepp, vilket ytterligare styrker vikten av att ha förståelse för en livssituation samt vikten av att arbeta relationsbyggande med sina klienter för att kunna få en helhetsbild av den utsattes situation.

8.2 Samverkan

Samtliga respondenter belyser samverkan som en viktig aspekt i arbetet mot våld i nära relationer. Däremot skiljer sig synen på samverkan emellan dem. Detta kan förstås utifrån att det är två skilda verksamheter, kvinnojouren är en ideell verksamhet som inte är beslutsfattande. Medan socialtjänsten är en myndighetsutövande organisation och under den ligger Centrum mot våld, förtydligande är att CMV inte är beslutsfattande i sig heller. Vidare tydliggörande är att samverkan skiljer sig från kommun till kommun, där våra respondenter kommer från två medelstora kommuner i Sverige.

Respondenten från CMV uttrycker att det finns etablerade rutiner för samarbetet mellan myndigheter och andra verksamheter men att det finns brister i samverkan, dessa menar respondenten kommer från sekretessbestämmelser som begränsar vad för information som kan delas verksamheter emellan. Samtidigt ställer sig respondenten från kvinnojouren sig till viss del kritisk till samarbetet mellan dem och socialtjänsten. Respondenten belyser att det finns en förståelse för vardera verksamheter men att vissa aspekter försvårar samarbetet emellan dem. Ett exempel på detta som respondenten tar upp är att samverkan kan brista beroende på vilket beslut eller bedömning som socialarbetaren väljer att göra. De sekretessbestämmelser som respondenten nämner menar vi kan tolkas som en strukturell begränsning. Vilket bidrar till att samverkan försvåras. Detta tycker vi kan indikera på att sekretessbestämmelser, som syftar till att skydda den våldsutsatta kvinnan, kan i praktiken försvåra en effektiv samverkan verksamheter emellan. Problematiken i detta kan förstås som respondenten från kvinnojouren nämnde ovan, att förståelsen för de olika verksamheterna kan brista om den beslutsfattande myndigheten gör en bedömning eller beslut som andra aktörer allt annat än är överens om.

Vidare tänker vi att sekretessbestämmelserna som ovan nämndes begränsar vad för information som kan delas verksamheterna emellan, kan i sin tur få konsekvenser för riskbedömningen. Detta då det kan bli svårare att få en helhetsbild av situationen individen befinner sig i när information inte kan delas verksamheter emellan. Kvinnojourens beskrivning ovan om hur olika bedömningar och beslut inom socialtjänsten kan påverka samarbetet, kan bidra till att olika verksamheter gör olika utläggningar av risk. Detta kan i sin tur innebära beroende på verksamhet, att risknivån bedöms olika, vilket i slutändan kan avgöra vilka insatser som sätts in för att skydda den våldsutsatta kvinnan eller inte. Dessa insatser kan dessutom vara livsavgörande för vissa kvinnor. Vilket även styrks av Socialstyrelsens utredning (2022) som påvisar att brister i samverkan mellan de olika verksamheterna, har orsakat dödsfall som med hjälp av en bättre samverkan hade kunnat undvikas.

8.3 Myndighetsutövning respektive ideellt

Fortsättningsvis gällande myndighetsutövande verksamheter respektive ideella, så arbetar båda med ärenden som rör våld i nära relationer. Verksamheterna har likheter i och med deras gemensamma målgrupp, samtidigt som dem skiljer sig åt varandra på flera olika sätt. Respondenten från kvinnojouren belyser att de har ett kvinnocentrerat perspektiv och att de alltid tror på de kvinnorna berättar, till skillnad från socialtjänsten menar respondenten från kvinnojouren. Kvinnojourens förhållningssätt upplever vi kan tolkas som ett sätt för dem att skapa en större trygghet hos den våldsutsatta kvinnan, vilket med tid kan indikera på att hon öppnar upp sig mer för kvinnojouren än för socialtjänsten som inte har samma kvinnocentrerat tankesätt.

Kvinnojouren har som tidigare nämnt ett kvinnocentrerat perspektiv inom deras verksamhet och är en ideell feministisk förening. Det kvinnocentrerade perspektivet menar vi tar sig uttryck i form av att på kvinnojourer endast är till för våldsutsatta kvinnor och barn. De tar inte emot några män, till skillnad från vuxenheten och centrum mot våld, som båda är placerade inom socialtjänsten. Utifrån detta förstår vi det som att kvinnojouren utgår mer från den strukturella feministiska förklaringsmodellen. Sinisalo och Moser Hällen (2018) förklarar hur teorin beskriver våld som ett uttryck för könsmaktsordningen, där kvinnan är den underordnade, samt att den bristande jämställdheten är förutsättning för män att utöva våld mot kvinnor. Detta är vidare något kvinnojourer runt om i landet arbetar utifrån, att samhället vi lever i inte är jämställt och att män har mer makt än kvinnor.

Vidare förstår vi socialtjänstens verksamhet mer utifrån den socioekologiska förklaringsmodellen. Denna teori bygger mer på att det inte finns endast en enskild förklaring till mäns våld mot kvinnor menar Sinisalo och Moser Hällen (2018). Vidare beskrivs relationer, situationer, strukturer och personliga förhållanden som ett samspel som leder fram till våld (Sinisalo & Moser Hällen, 2018). Respondenten beskriver att vem som helst kan vara våldsam. Detta då respondenten har erfarenhet av att det kan hända i alla socioekonomiska grupper och att det inte finns en direkt koppling mellan socioekonomisk status och våld.

Detta stärker varför vi upplever att socialtjänsten utgår från en mer socioekologisk förklaringsmodell än exempelvis den strukturella feministiska teorin.

Socialtjänsten är en myndighetsutövande verksamhet som tar emot våldsutsatta kvinnor men även män som utövar våld. Utifrån detta menar vi på att socialtjänstens roll innebär att riskbedömningen kan i en större utsträckning baseras på de riskbedömningsinstrument samt professionella överväganden som finns, vilket vi tänker kan göra att kvinnans egna upplevelser av våldet kan komma i skymundan. Till skillnad från kvinnojourens riskbedömning som helt och hållet har kvinnan och hennes berättelse i fokus. Då kvinnojouren har detta som en central del i deras arbete så får kvinnans egen uppfattning om risk en viktig roll i den slutgiltiga bedömningen. Detta styrks vidare av respondenten från kvinnojouren. Respondenten från kvinnojouren förklarar att vid en riskbedömning behöver de inte använda sig av FREDA-kortfrågor i samma utsträckning som socialtjänsten. Detta då de redan är medveten om att kvinnan utsätts för våld, detta utifrån deras upplevelse samt att de alltid tror på kvinnan. Därmed menar respondenten från kvinnojouren att de främst arbetar med FREDA-beskrivning samt FREDA-farlighetsbedömning. Detta då FREDA-kortfrågor inte är aktuellt för att definiera våldet utan de är redan medveten om att våldet är ett faktum. Kvinnojourens arbete med FREDA och deras val av att främst använda beskrivning samt farlighetsbedömning styrks även av Socialstyrelsen (2020) då dessa två metoder har som syfte att hjälpa till att få en uppfattning om karaktären på våldet som förekommer/förekommit samt att få en bild av risk för fortsatt våld och/eller dödligt våld (Socialstyrelsen, 2020).

Vidare så sker kvinnojourens riskbedömning inom ramen för en frivillig verksamhet, medan som vi ovan nämnt sker socialtjänstens riskbedömningar utifrån en myndighetsutövande kontext. Utifrån detta menar vi att det går att problematisera skillnaden mellan socialtjänstens bedömning respektive kvinnans egen upplevelse av risk. Exempel på detta är om socialtjänsten fattar beslut om skyddat boende medan kvinnan själv inte upplever detta som nödvändigt. Detta innebär i sin tur att det skapar svårigheter i praktiken. Medan om kvinnojouren upplever att risken för våld är hög och förespråkar skyddat boende, så ligger beslutet fortfarande helt och hållet hos kvinnan. Utifrån detta upplever vi att det etiska dilemmat blir väldigt synligt. Vi menar på att om socialtjänsten fattar beslut gällande skyddat boende men kvinnan inte har samma upplevelse, vart dras då gränsen för kvinnans eget självbestämmande respektive behovet av skydd?

Vidare blir det tydligt för oss författare att även om båda verksamheterna arbetar med riskbedömning i olika utsträckningar, kan bedömningen se olika ut beroende på vilken verksamhet som genomför den. Vilket även styrks av respondenterna. Att riskbedömningen varierar beroende på verksamhet kan leda till allt från mindre betydande konsekvenser till livsavgörande sådana, det kan vara att samverkan generellt är försvårad men det kan också innebära att skillnader i bedömning bidrar till att en kvinna förlorar livet till följd av mäns våld i nära relationer. Vilket ännu en gång styrks av Socialstyrelsens utredning (2022).

9. Slutsats

Syftet med studien var att undersöka hur socialarbetare respektive kvinnojouren medarbetare arbetar med riskbedömningar i ärenden som rör mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Studien avsåg att belysa hur riskbedömningar genomförs i praktiken, vilka faktorer som tas i beaktande samt vilka metoder och verktyg som används i arbetet för att bedöma risken för fortsatt våld.

Efter genomfört arbete är slutsatserna att verksamheterna har vissa liknelser men att dem också skiljer sig till viss del i deras utgångspunkter. Kvinnojouren är en ideell förening som har kvinnorna och deras upplevelser i huvudfokus medan socialtjänsten är en myndighetsutövande verksamhet. En central slutsats från resultatet är att riskbedömningar inte endast bygger på standardiserade riskbedömning instrument. Vidare en slutsats som är tydlig genom arbetets gång är att riskbedömningsinstrumentet FREDA som är framtaget av socialtjänsten, är det mest använda och återkommande. Vidare är riskbedömningen snarare en kombination av FREDA, relationsskapande arbete samt en professionell bedömning. En central skillnad som framkommer är även att socialtjänsten, som i vår studie består av Centrum mot våld samt vuxenheten, i högre grad arbetar mer strukturerat, i form av FREDA, och med mer akuta ärenden än vad kvinnojouren gör. Medan Kvinnojouren arbetar mer relationsbyggande samt har ett kvinnocentrerat perspektiv som innebär att jouren alltid har som utgångspunkt att det kvinnan upplever och berättar är sant.

En viktig slutsats gällande utmaningarna kopplat till riskbedömning är normaliseringsprocessen. Studien visar på att normalisering av våldet är en omständighet som försvårar möjligheten att göra en relevant riskbedömning. Detta då viktiga riskfaktorer för våld normaliserats och kvinnan som blir utsatt för våldet, ser det som en normal handling. Vilken i sin tur kan bidra med att viktiga riskfaktorer framkommer i ett senare skede när ett förtroende har byggts upp mellan klienten och den professionella. För att förebygga att detta ska ske menar vi på att en viktig komponent som det behövs läggas ännu mer fokus på är det relationsbyggande arbetet för att kunna skapa en tidig relation mellan den professionella och klienten, vilket kan bidra till att riskfaktorer framkommer i ett mycket tidigare skede.

Vidare är en annan viktig slutsats gällande riskbedömningsinstrument att alla tre verksamheter förklarar riskbedömningsinstrumenten som ett slags hjälp-verktyg som är nödvändigt och bra att använda sig av. Men att man inte bör stirra sig blind på vad man får för resultat på en riskbedömning, utan att man även måste använda sin egen magkänsla och sitt eget omdöme. Eftersom verksamheterna arbetar med människor blir det extra viktigt att lyssna och vara inkännande så att man inte missar något viktigt. Att vara nyfiken och intresserad av vad personer har att berätta kan vara avgörande för vad kvinnan väljer att dela med sig av.

Till sist visar studien på att samverkan verksamheter emellan är av stor betydelse. Däremot beroende på verksamheten och dess huvudsakliga uppdrag kan riskbedömningen se olika ut. Vilket påverkar huruvida insatser för kvinnor som utsätts för våld i nära relation appliceras.

Utifrån detta blir det tydligt för oss att brist på samverkan i praktiken kan bidra till en bristfällande riskbedömning.

10. Referenser

Alvehus, J. (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod : en handbok* (Upplaga 2). Liber.

Alvinus, A., Borglund, A. & Larsson, G. (2023). *Tematisk analys: din handbok till fascinerande vetenskap*. [Malmö]: Inläst för Myndigheten för tillgängliga medier.

Bennett Cattaneo, L., & Chapman, A. R. (2011). Risk Assessment With Victims of Intimate Partner Violence: Investigating the Gap Between Research and Practice. *Violence against Women*, 17(10), 1286–1298. <https://doi.org/10.1177/1077801211424477>

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Brottsförebyggande rådet. (2024). *Brott i nära relation – kartläggning av utsatthet under 2022 och under livstiden* (ISSN 1100-6676).
https://bra.se/download/18.63eed38e192716a4afc1536/1728997063093/2024_4-Brott-i-nara-relation.pdf

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development- experiments by nature and design*. https://khoerulanwarbk.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/08/urie_bronfenbrenner_the_ecology_of_human_developbokos-z1.pdf

Dufort, M., Gumpert, C. H., & Stenbacka, M. (2013). Intimate partner violence and help-seeking – a cross-sectional study of women in Sweden. *BMC PUBLIC HEALTH*, 13(1), Article 866. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-866>

Ekström, V. (2012). Inte bara kvinna: Våldsutsatta kvinnor och deras behov av stöd - konstruktioner och komplikationer i svenskt offentligt tryck. *Retfærd*, 35(3), 51-

Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G (2022). Intervjuer. I G. Ahrne, & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (3 uppl., s.56-78). Liber AB.

Europarådet. (2011). *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet* (Europarådets fördragsserie - nr 210). Europarådet (Council of Europe).
[https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462544#_utma=1.201413514.1475156682.1479206797.1479212551.101&utmb=1.82.10.1479212551&_utmc=1&_utmz=1.1478773862.87.11.utmcsr=google%7Cutmccn=\(organic\)%7Cutmcmd=organic%7Cutmctr=\(not%20provided\)&_utmv=-&_utmk=3435696](https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462544#_utma=1.201413514.1475156682.1479206797.1479212551.101&utmb=1.82.10.1479212551&_utmc=1&_utmz=1.1478773862.87.11.utmcsr=google%7Cutmccn=(organic)%7Cutmcmd=organic%7Cutmctr=(not%20provided)&_utmv=-&_utmk=3435696)

Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) (2019). *Handbok i kvalitativ analys*. (Upplaga 3). Stockholm: Liber.

Finnbogadóttir, H. R., Henriksen, L., Hegaard, H. K., Halldórsdóttir, S., Paavilainen, E., Lukasse, M., & Broberg, L. (2024). The Consequences of A History of Violence on Women's Pregnancy and Childbirth in the Nordic Countries: A Scoping Review. *Trauma, Violence & Abuse*, 25(5), 3555–3570. <https://doi.org/10.1177/15248380241253044>

Gebrewahd, G. T., Gebremeskel, G. G., & Tadesse, D. B. (2020). *Intimate partner violence against reproductive age women during COVID-19 pandemic in northern Ethiopia 2020: A community-based cross-sectional study*. *Reproductive Health*, 17(1), 152. <https://doi.org/10.1186/s12978-020-01002-w>

Justesen, L. & Mik-Meyer, N. (2011). *Kvalitativa metoder: från vetenskapsteori till praktik*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Larsson, A.-K., Petersson, J., & Strand, S. (2023). *Att bedöma och hantera risk för våld i nära relation i gles- och landsbygd: Nyttiggörande av forskningsresultat från RISKSAM-projektet i dialog med socialtjänst och polis*. Örebro universitet. <https://www.oru.se/globalassets/oru-sv/forskning/forskningsmiljoer/hs/jps/cvs/skriftserien/texter-om-vald-nr-2-2023.pdf>

Lundgren, E. (2004). *Våldets normaliseringsprocess*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).

Mattson, T. (2013). *Motstånd och neutralisering. Kön, makt och professionalitet i arbetet med våld i nära relationer*. <https://socvet.se/article/view/2433/1757>

Mechanic, M. B., Weaver, T. L., & Resick, P. A. (2008). Mental Health Consequences of Intimate Partner Abuse: A Multidimensional Assessment of Four Different Forms of Abuse. *Violence against Women*, 14(6), 634–654. <https://doi.org/10.1177/1077801208319283>

Ogolsky, B. G., Hardesty, J. L., & Carter, M. L. (2026). The social-ecological framework for understanding intimate partner violence. *Current Opinion in Psychology*, 68, Article 102256. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2025.102256>

Olsson, H., Larsson, A.-K. L., & Strand, J. M. S. (2024). Social Workers' Experiences of Working with Partner Violence. *The British Journal of Social Work*, 54(2), 704–722. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcad240>

Rossi, F. S., Applegate, A. G., Tomlinson, C., & Holtzworth-Munroe, A. (2024). *Intimate partner violence screening for separating or divorcing parents: An introduction to the*

Mediator's Assessment of Safety Issues and Concerns-Short (MASIC-S). Family Court Review, 62(1), 15-30-15–30. <https://doi.org/10.1111/fcre.12762>

Sinisalo, E. & Moser Hällén, L. (red.) (2018). *Våld i nära relationer: socialt arbete i forskning, teori och praktik*. (Första upplagan). Stockholm: Liber.

Socialstyrelsen. (2020). *Manual för FREDA- Standardiserade bedömningsmetoder för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer*. Artikelnummer: 2014-6-15
<https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/ba380704a5fb4798a9344d38a0270de0/2014-6-15.pdf>

Socialstyrelsen. (2022). *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018-2021*. Stockholm: Socialstyrelsen.
<https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/ad29f6b336794cda887e7179f28b0350/2022-1-7738.pdf>

Socialstyrelsen. (2022) *Senaste version av HSLF-FS 2022:39 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer*; <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/foreskrifter-och-allmanna-rad/konsoliderade-foreskrifter/202239-om-vald-i-nara-relationer/>

Socialstyrelsen. (2023). *Våld i nära relationer - Handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården*. Artikelnummer: 2023-6-8592. Socialstyrelsen.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker--juridisk-handbok/2023-6-8592.pdf>

Steen, A. (2003). *Mäns våld mot kvinnor – ett diskursivt slagfält. Reflektioner kring kunskapsläget*. <https://gupea.ub.gu.se/server/api/core/bitstreams/74fe8dfc-c34f-41ea-9b28-8c93b80a3be2/content>

Statens offentliga utredningar. (2015). *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck* (SOU 2015:55) Socialdepartementet.
https://www.regeringen.se/contentassets/738becd6961e4a3d8d986c00b8c8bc9e/nationell-strategi-mot-mans-vald-mot-kvinnor-och-hedersrelaterat-vald-och-fortryck-sou_2015_55.pdf

Storey, J. E., & Strand, S. (2017). The Influence of Victim Vulnerability and Gender on Police Officers' Assessment of Intimate Partner Violence Risk. *Journal of Family Violence*, 32(1), 125–134. <https://doi.org/10.1007/s10896-016-9905-0>

Trygged, S., Hedlund, E., & Kåreholt, I. (2013). Women experiencing severe violence in all social groups suffer long-term negative economic consequences. *Journal of Poverty and Social Justice*, 21(1), 61-76. Retrieved Dec 17, 2024, from <https://doi.org/10.1332/175982712X657127>

Ulmestig, R., & Eriksson, M. (2016). Financial consequences of leaving violent men –

women survivors of domestic violence and the social assistance system in Sweden. *European Journal of Social Work*, 20(4), 560–571. <https://doi.org/10.1080/13691457.2016.1188778>

Unizonjourer. (u.d). *Unizons jourer*. <https://www.unizonjourer.se/om-unizon/unizons-jourer/>

Uppsala Universitet. (2025). *Fysiska och psykiska konsekvenser av sexuellt våld*. <https://www.uu.se/centrum/nck/for-yrkesverksamma/webbstodforvarden/omhandertagande-och-sparsakring/fysiska-och-psykiska-konsekvenser-av-sexuellt-vald>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer - inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. ISBN:91-7307-008-4
https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

Vikander, M. & Strand, S. (2025). *Enhancing domestic violence risk assessments with children's perspectives: Exploring risk, vulnerability and protective factors through forensic interviews*. *Child & Family Social Work*, 30 (2), 120-129. <https://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:1789689/FULLTEXT01.pdf>

Wiklund, M., Malmgren-Olsson, E.-B., Bengs, C., & Öhman, A. (2010). “He Messed Me Up”: Swedish Adolescent Girls’ Experiences of Gender-Related Partner Violence and Its Consequences Over Time. *Violence against Women*, 16(2), 207–232.
<https://doi.org/10.1177/1077801209356347>

World Health Organization. (2002). *World report on violence and health*. ISBN 9241545615
<https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/a25476ed-8585-47f3-986e-9d0e7f5e9f1b/content>

World Health Organization. (2013). *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*. ISBN: 978 92 4 156462 5 <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/befdb859-99f5-4632-804d-04eb3fe8d940/content>

Zapciu, A., Vlaicu, F., Goian, C., & Bălăuță, D. S. (2022). Domestic Violence – Reasons why Battered Victims Stay with the Aggressor. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov. Series VII, Social Sciences, Law*, 15(2), 213–222.
<https://doi.org/10.31926/but.ssl.2022.15.64.2.10>

Bilaga 1

Intervjuguide - socialtjänsten:

O: Hej! Välkommen och tack för att du har möjlighet att ställa upp på denna intervju med oss. Vi heter Sara Wittenström och Olivia Andersson och läser termin 6 på socionomprogrammet. Som en del av vår utbildning skriver vi nu vår kandidatuppsats inom socialt arbete. Denna intervju kommer vara en del av det examensarbete som vi håller på att skriva.

S: Syftet med studien är att undersöka hur socialsekreterare arbetar med riskbedömningar i ärenden som rör mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Studien avser att belysa hur riskbedömningar genomförs i praktiken, vilka faktorer som tas i beaktande samt vilka metoder och verktyg som används i arbetet för att bedöma risken för fortsatt våld.

Intervjufrågor - socialtjänsten (13 frågor) 30–45 min per intervju

Inledande frågor:

- Kan du börja med att berätta vart du jobbar?
- Kan du berätta lite om din roll och ditt arbete inom våld i nära relationer?

Fördjupningsfrågor:

- Vilka risker bedömer ni, vad ungefär tittar ni efter?
- Hur arbetar ni med riskbedömning när någon söker stöd hos er?
- Vilka metoder eller verktyg använder ni för att bedöma risken för fortsatt utsatthet för våld?
- Hur fungerar samarbetet med andra delar av socialtjänsten i riskbedömningsprocessen?
- Hur går riskbedömningen till om kvinnan har minderåriga barn?
- Vilka utmaningar finns det med att göra en riskbedömning?
- Vad upplever ni att kvinnan har fått för konsekvenser av våldet? Psykiskt, fysiskt och ekonomiskt och sexuellt?
- Hur påverkar våldet kvinnornas vardag, till exempel arbete eller sociala relationer?
- Hur arbetar ni för att stärka och skydda personer som är i en utsatt situation?

Avslutande frågor:

- Hur ser uppföljningen ut efter att någon har fått stöd?
- Är det något annat du anser relevant som du skulle vilja tillägga?

Intervjuguide – kvinnojouren:

O: Hej! Välkommen och tack för att du har möjlighet att ställa upp på denna intervju med oss. Vi heter Sara Wittenström och Olivia Andersson och läser termin 6 på socionomprogrammet. Som en del av vår utbildning skriver vi nu vår kandidatuppsats inom socialt arbete. Denna intervju kommer vara en del av det examensarbete som vi håller på att skriva.

S: Syftet med studien är att undersöka hur socialsekreterare arbetar med riskbedömningar i ärenden som rör mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Studien avser att belysa hur riskbedömningar genomförs i praktiken, vilka faktorer som tas i beaktande samt vilka metoder och verktyg som används i arbetet för att bedöma risken för fortsatt våld.

Intervjufrågor - kvinnojouren (12 frågor) 30–45 min per intervju

Inledande frågor:

- Kan du berätta om din roll och ditt arbete?
- Vilken typ av stöd erbjuder ni?

Fördjupningsfrågor:

- Hur uppmärksammar ni risk i mötet med våldsutsatta kvinnor?
- Vilka tecken eller situationer uppfattar du som särskilt riskfyllda?
- Hur märker ni om våldet riskerar att eskalera?
- Hur upplever ni att socialtjänsten arbetar med riskbedömningar när de gäller våld i nära relationer?
- Upplever ni att socialtjänstens bedömningar stämmer överens med kvinnornas situation?
- Finns det situationer där ni gjort en annan bedömning av risk än socialtjänsten?
- Hur ser samarbetet ut mellan er och socialtjänsten? Andra eventuella aktörer/verksamheter?
- Använder ni er av någon form av riskbedömningsinstrument? FREDA?
- Vilka insatser upplever du är viktigast när risken bedöms som hög?
- Vad upplever ni att kvinnan har fått för konsekvenser av våldet? Psykiskt, fysiskt och ekonomiskt och sexuellt?

Avslutande frågor:

- Hur ser uppföljningen ut efter att någon har fått stöd?

- Är det något annat du anser relevant som du skulle vilja tillägga?

Intervjuguide – socialsekreterare, vuxenheten

O: Hej! Välkommen och tack för att du har möjlighet att ställa upp på denna intervju med oss. Vi heter Sara Wittenström och Olivia Andersson och läser termin 6 på socionomprogrammet. Som en del av vår utbildning skriver vi nu vår kandidatuppsats inom socialt arbete. Denna intervju kommer vara en del av det examensarbete som vi håller på att skriva.

S: Syftet med studien är att undersöka hur socialsekreterare arbetar med riskbedömningar i ärenden som rör mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Studien avser att belysa hur riskbedömningar genomförs i praktiken, vilka faktorer som tas i beaktande samt vilka metoder och verktyg som används i arbetet för att bedöma risken för fortsatt våld.

Intervjufrågor - socialsekreterare, vuxenheten (.. frågor) 30–45 min per intervju

Inledande frågor:

- Kan du berätta om ditt arbete och din roll som socialsekreterare?

Fördjupningsfrågor:

- Vilka risker bedömer ni, vad ungefär tittar ni efter?
- Hur arbetar ni med riskbedömning när någon söker stöd hos er?
- Vilka metoder eller verktyg använder ni för att bedöma risken för fortsatt utsatthet för våld?
- Hur fungerar samarbetet med andra delar av socialtjänsten i riskbedömningsprocessen?
- Hur går riskbedömningen till om kvinnan har minderåriga barn?
- Vilka utmaningar finns det med att göra en riskbedömning?
- Vad upplever ni att kvinnan har fått för konsekvenser av våldet? Psykiskt, fysiskt och ekonomiskt och sexuellt?
- Hur påverkar våldet kvinnornas vardag, till exempel arbete eller sociala relationer?
- Hur arbetar ni för att stärka och skydda personer som är i en utsatt situation?
- Upplever du några brister i arbetet med riskbedömningsinstrumenten ni använder er av?

Avslutande frågor:

- Hur ser uppföljningen ut efter att någon har fått stöd?

- Är det något annat du anser relevant som du skulle vilja tillägga?

Bilaga 2

Informationsbrev – C-uppsats

Hej!

Vi heter Sara Wittenström och Olivia Andersson och studerar termin 6 på Socionomprogrammet vid Umeå Universitet, som en del av vår utbildning skriver vi nu vår C-uppsats inom Socialt arbete på 15 högskolepoäng.

Vår uppsats kommer att syfta till att undersöka vilka konsekvenser som drabbar kvinnor till följd av mäns våld i nära relationer, samt hur socialtjänstens riskbedömningar gällande våld i nära relationer genomförs och tillämpas. För att kunna besvara vår studie har vi till viss del valt att använda oss av semistrukturerade intervjuer.

Studien kommer att genomföras utifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Studien är utifrån detta helt frivillig under hela processens gång. Vilket innebär att det när som helst går att avbryta sin medverkan. Deltagandet kommer ske anonymt och konfidentiellt. Alla identifierbara uppgifter personuppgifter så som namn, datum, vistelseort, röstinspelning kommer att tas bort.

Intervjun kommer att ske via teams-samtal på omkring 30-45 minuter. Som deltagare i studien svarar du endast på de frågor som du känner dig bekväm med att svara på. Datamaterialet kommer förvaras på Umeå Universitets server fram tills att uppsatsen är godkänd. Därefter kommer samtligt datamaterial att raderas. Resultatet av studien kommer att redovisas för en mindre sluten grupp studenter samt kursansvariga lärare och därefter publiceras på den digitala plattformen DIVA.

Vi bifogar en samtyckesblankett nedan och om det skulle uppstå några funderingar tveka inte på att höra av dig till Olivia Andersson via mejl eller sms.

Allt gott!

Med Vänliga Hälsningar //

Sara Wittenström

Sawi0156@ad.umu.se

Olivia Andersson

olan8042@ad.umu.se

Bilaga 3

Samtyckesblankett

UMEÅ UNIVERSITET

Samtycke till personuppgiftsbehandling och information till registrerade
Inför studentarbetet Våld i nära relationer -Att bedöma risk i våldets kontext – en studie om våldsutsatta kvinnors konsekvenser och socialarbetares riskbedömning, Umeå Universitet kommer följande personuppgifter om dig att samlas in och behandlas

- *Namn*
- *Kontaktuppgifter*
- *Röstinspelning*
- *Vistelseort*

Ditt samtycke behövs för att ovanstående personuppgifter inför studentarbetet ska kunna behandlas. Mer information om studentarbetet finner du längre ner i blanketten. Det är Umeå universitet som är personuppgiftsansvarig för behandlingen. Kontaktuppgifter till Umeå universitet är Umeå universitet, 901 87 Umeå, registrator@umu.se, 090-786 50 00. Umeå universitet har utsett ett dataskyddsbud. Dataskyddsbudet nås på pulo@umu.se eller genom växeln 090-786 50 00. Du kan även kontakta den ansvariga för studentarbetet, Sara Wittenström, via sawio156@ad.umu.se eller Olivia Andersson, via olan8042@ad.umu.se eller telefon: 072-737 14 86.

Dina personuppgifter kommer med stöd av samtycket att behandlas längst fram till 2026-04-30, *eller till den senare tidpunkt då studentarbetet har godkänts.*

Dina personuppgifter kommer endast att hanteras av behörig student samt behörig personal vid Umeå universitet.

Du har när som helst rätt att ta tillbaka ditt samtycke. Detta gör du genom att kontakta *kursansvarig institutions Maria Sjölund*, via maria.sjolund@umu.se eller 090-786 54 05. Observera dock att ett återkallande av ditt samtycke inte påverkar lagligheten av behandlingen innan samtycket återkallats.

Du har även rätt att kontakta Umeå universitet för att få information om vilka uppgifter som behandlas om dig eller för att begära rättelse, överföring, radering eller begräsning av dina personuppgifter. Du kan även kontakta universitetets dataskyddsbud på mejl pulo@umu.se. För mer information om hur universitetet behandlar personuppgifter se: umu.se/gdpr

Du har även rätt att inge klagomål till tillsynsmyndigheten Integritetskyddsmyndigheten om du tycker att vi behandlar dina personuppgifter på ett felaktigt sätt.

Samtycker du till att dina personuppgifter används på sätt som beskrivs ovan?

Ja

Datum:

Namn:

Information om Umeå universitets behandling av personuppgifter i studentarbeten

Om du väljer att delta kommer viss information om dig att behandlas [ange vilken information som kommer att behandlas inom ramen för studentarbetet]. Denna information kommer att samlas in genom [ange hur och varifrån informationen inhämtas]. Informationen eller en del av informationen kommer att kunna kopplas till dig genom [beskriv hur informationen kan härledas till den som deltar]. Uppgifter som kan kopplas till dig på detta sätt räknas som personuppgifter enligt EU:s dataskyddsförordning 2016/679 (GDPR). Anledningen till att det i studentarbetet behöver behandlas sådana personuppgifter är [ange varför ni bedömt att personuppgifter behöver behandlas i studentarbetet].

Umeå universitet är personuppgiftsansvarig för denna behandling. Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen är ditt samtycke i enlighet med EU:s dataskyddsförordning, artikel 6.1 a.

Personuppgifterna kommer att förvaras vid universitetet på ett sådant sätt att, utöver ansvarig student, kommer endast behörig personal vid universitetet att ges tillgång till personuppgifterna. Uppgifterna kommer att behandlas så att inte obehöriga kan ta del av dem.

Dina personuppgifter kommer att behandlas under hela studentarbetet som kommer att pågå i [ange under hur lång tid personuppgifterna kommer att behandlas].

Underlag till studentarbeten, där dina personuppgifter ingår, gallras efter att studentens betyg rapporterats i universitetets studieregister.

Enligt EU:s dataskyddsförordning samt nationell kompletterande lagstiftning har du rätt att:

- begära tillgång till dina personuppgifter (begära sk. registerutdrag)
- få dina personuppgifter rättade
- få dina personuppgifter raderade
- få behandlingen av dina personuppgifter begränsad.

Under vissa omständigheter medger dataskyddsförordningen samt kompletterande nationell lagstiftning undantag från dessa rättigheter. Rätten till tillgång till sina uppgifter kan exempelvis begränsas av sekretesskrav, och rätten att få uppgifter raderade kan begränsas av regler rörande arkivering.

Om du vill åberopa någon av dessa rättigheter ska du ta kontakt med dataskyddsombudet vid Umeå universitet (pulo@umu.se) och ange uppgifter om aktuellt studentarbete.

Om du är missnöjd med hur dina personuppgifter behandlas har du rätt att klaga hos Integritetsskyddsmyndigheten. Information om detta finns på myndighetens webbplats (imy.se).